

« تجارب روابط دوستی دختر و پسر دانشجو » با رویکردی پدیدارشناسانه^۱

(مطالعه موردی: دانشگاه پیامنور استان اردبیل)

خدیجه آذر*

باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

یوسف نامور

گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

چکیده

همزمان با ورود جامعه ایرانی به نظام مدرن، نهاد خانواده و ازدواج تحولات مهمی را از سر گذرانده است. از جمله این تحولات، افزایش روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج است. جامعه ایرانی-اسلامی همواره برای استحکام نهاد خانواده در تلاش بود تا افراد را از هرگونه روابطی برحذر دارد که می‌تواند بر این نهاد مقدس آثار زاینباری داشته باشد. هدف این پژوهش واکاوی تجارب روابط دوستی دختر و پسر در دانشگاه بود. پژوهش حاضر، مطالعه‌ای کیفی از نوع پدیدارشناسی بود. این پژوهش با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته و نمونه‌گیری غیر تصادفی گلوله برفی (زنجیره‌ای) اجرا شد. نمونه‌ها شامل ۲۵ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی در دانشگاه پیام نور اردبیل، تجربیات خود را پیرامون مسئله مورد نظر بیان کردند. مکالمات ثبت و سپس با استفاده از روش کلایزی تحلیل شد. طی این پژوهش، هفت مضمون اصلی استخراج شد که هر کدام حاوی مضامین فرعی متعددی بودند. مضامین اصلی نیازهای عاطفی و روانی، حس کنجکاوی بیشتر، فشار محیطی و همسالان، حس استقلال‌طلبی، حس

۱. این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی است که با حمایت مالی باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل انجام شده است.

*نویسنده مسئول

تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۴/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۴

انتقام‌جویی و تشفی خاطر، ضعف باورها و اعتقادات، وسایل ارتباط جمعی بودند. در زمینه درک آن‌ها از مضامین مطرح شده در تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل، پاسخ‌های دانشجویان حول دو محور ارضای «نیاز عاطفی» و ارضای «نیاز جنسی» بود. به نظر می‌رسد دانشجویان اعتقاد دارند، اهمیت مضمون‌های اشاره شده باعث گرایش آن‌ها به این رابطه شده و با برقراری آن می‌توانستند نیاز جنسی و عاطفی خود را ارضاء کنند تا در زندگی احساس آرامش داشته باشند.

واژگان کلیدی

تجارب روابط دوستی دختر و پسر، دانشجوی، دانشگاه، رویکرد پدیدارشناسی

مقدمه و بیان مسئله

معاشرت و ارتباط سازنده با دیگران، مهم‌ترین و اصلی‌ترین نیازهای روحی و روانی آدمیان است؛ تا جایی که به عقیده بسیاری از فیلسوفان، ذات و فطرت آدمی به گونه‌ای درهم تنیده است که باید زندگی اجتماعی داشته باشند. براین اساس، انسان برای رسیدن به تکامل و پیشرفت، نیاز به ارتباط با هم‌نوعان خود دارد تا به واسطه همین ارتباط از زندگی در کنار دیگران احساس خوشبختی کند. حتی، همین‌نیاز به ارتباط، انسان را وادار به ازدواج می‌کند و تشکیل خانواده می‌دهد (محمدزاده، ۱۳۹۶).

یکی از آسیب‌های مهم روابط با دیگران، که در جامعه ما نیز در دو دهه اخیر رو به فزونی گذاشته است، دوستی‌ها و روابط پنهان و نامتعارف جوانان مجرد است و این مسئله به نام دوستی با جنس مخالف مشهور شده است (احمدپور، ۱۳۹۴). این مسئله درحالی است که در جوامع غربی، این نوع دوستی‌ها، نه تنها با منع قانونی یا ممانعت اخلاقی و عرفی رو به رو نیست، بلکه در چارچوب فرهنگ لیبرالیستی حاکم بر آن جوامع، تشویق هم می‌شود (سوزنچی، ۱۳۹۲). اما، جامعه ایرانی همواره برای حفظ و دوام نهاد خانواده و ازدواج کوشیده و سعی کرده است که همواره افراد را به این امر تشویق کند و از عواملی برحذر کند که این نهاد را به خطر می‌اندازد. چراکه در مکتب اسلام، تأکید فراوانی بر ازدواج شده است؛ به طوری که در دین اسلام هیچ بنیانی محبوب‌تر و ارزشمندتر از ازدواج و تشکیل خانواده وجود ندارد و دین همواره پیروان خود را به این امر تشویق می‌کند.

همزمان با تحولات ساختاری و اجتماعی در جامعه ایران همچون، گسترش شهرنشینی، افزایش میزان تحصیلات عالی، به‌ویژه برای حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی، گسترش رسانه‌های جمعی مانند اینترنت و ماهواره، شبکه‌های اجتماعی مجازی و... نهاد خانواده

تحولات مهمی را از سر گذرانده و در حال گذراندن است. از جمله این تحولات مهم، افزایش سن ازدواج و گسترش روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج است. این دو پدیده اجتماعی، پدیده‌های نوظهور در جامعه ایرانی است که با هم مرتبط و دارای رابطه دوسویه هستند (خواجه نوری و دل‌آور، ۱۳۹۱).

با وجود اینکه روابط اجتماعی جوانان پیش از ازدواج در ایران، برخلاف هنجارهای سنتی، مذهبی و فرهنگی است، برخی شواهد در سال‌های اخیر، بر روند افزایش این‌گونه روابط در میان جوانان دلالت دارند. نتایج تحقیقات در این زمینه بیان‌کننده آن است که بیش از نیمی از دختران دانشجو در تهران، پیش از ازدواج تجربه رابطه و دوستی با جنس مخالف را داشته‌اند و حدود یک چهارم نیز تماس جنسی را پیش از ازدواج تجربه کرده‌اند و همچنین در تهران، بین حدود ۲۰-۶۰ درصد از افراد گروه سنی ۱۴-۱۸ سال، اغلب به‌طور پنهانی و بدون رضایت خانواده ارتباط عاطفی و رابطه فیزیکی و جنسی برقرار می‌کنند. درباره افراد متأهل نیز نتایج پژوهش نشان می‌دهد ۴۷/۷ درصد زنان و ۴۸/۷ درصد از مردان روابط عاطفی و ۱۱/۶ درصد از زنان و ۲۰/۳ درصد از مردان روابط فیزیکی و جنسی را پیش از ازدواج تجربه کرده‌اند (خلج‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲).

از تحولات مهم دیگر که جامعه ایرانی اکنون دست به گریبان است، فاصله بین «بلوغ جنسی» و «ازدواج» است. در ایران بر طبق آمار و ارقام به بیش از ده سال رسیده است، فاصله‌ای که روز به روز در حال افزایش است و این در حالی است که ازدواج تنها راه مشروع برقراری رابطه با جنس مخالف در ایران است و اکنون این راه با موانع زیادی مواجه شده است. در این میان، تغییرات آرام و تدریجی ارزش‌ها در حوزه مناسبات دختر و پسر نیز یکی از این موارد است که مسئله رابطه دختر و پسر را پیچیده‌تر کرده است و یافتن پاسخی درخور برای آن را دشوارتر کرده است. اما پای دیگر این مسئله، افزایش تحصیلات در سال‌های اخیر و ورود دختران به عرصه‌های اجتماعی (دانشگاه و کار) بوده است که به تدریج ارتباط دختر و پسر را ساده و فناوری‌های ارتباطی جدید مانند تلفن همراه و چت کردن از طریق برنامه‌های شبکه اجتماعی مجازی) این ارتباط را پنهان کرده است (اسدیان و همکاران، ۱۳۹۴).

به‌رغم علل بالا، حقیقت امر این است که نگرانی از آینده دختران و پسران دانشجو گاه چنان جدی می‌شود که معضل امروز آن‌ها دیده نمی‌شود. مسئله این است که بیداری غریزه

جنسی دختر و پسر در این مقطع سنی و نیز شدت تحریکات جنسی در جامعه نه فقط به دلیل تنزل وضعیت حجاب، بلکه همچنین به واسطه گسترش رسانه‌هایی همچون؛ ماهواره، اینترنت که تصاویر و فیلم‌های مستهجن و اطلاعات دقیق جنسی را به آسانی در اختیار نسل جدید قرار می‌دهد، امری است که توصیه به حرمت روابط آزاد را تا اندازه‌ای بی‌اثر کرده؛ و از سوی دیگر با فاصله افتادن میان بلوغ جنسی (سنی که غریزه جنسی فعال می‌شود) و بلوغ اجتماعی (سنی که فرد آمادگی تشکیل خانواده را دارد) توصیه به تعجیل در ازدواج دائم و تشکیل خانواده نیز غیر قابل دفاع و ناکارآمد شده است؛ در مجموع این عوامل، زمینه‌ساز عادی شدن و بلکه تشدید روابط و دوستی میان دختر و پسر، نه تنها پسران، بلکه دختران را نیز در معرض تهدید جدی قرار داده است (سوزنچی، ۱۳۹۲). این مسائل و مشکلات همه‌گویی این است که تحولات مختلفی در ایران در حال رخ دادن است که مهم‌ترین آن‌ها، تحول در مناسبات پیش از ازدواج است. همچنین تحقیقات متعدد نشان‌دهنده آن است که جوانان ایرانی دیگر به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج به‌عنوان یک امر منفی نگاه نمی‌کنند (جوکار، ۱۳۸۳؛ اسدی، ۱۳۸۵؛ موحد و همکاران، ۱۳۸۶؛ محمودیان و دراهکی، ۱۳۹۳؛ اسدیان و همکاران، ۱۳۹۴) که این خود می‌تواند بیان‌کننده تغییر نگرش جوانان به این روابط در جامعه باشد. این پدیده ناشی از علل گوناگون است؛ عواملی مانند افزایش سن ازدواج، شهرنشینی، افزایش تحصیلات به‌خصوص تحصیلات عالی که زمینه روابط دختر و پسر را فراهم می‌کنند، همچنین، رسانه‌ها و دسترسی آسان به دنیای مجازی نیز بی‌تأثیر نبوده است.

ظهور و بروز این پدیده و تحول در روابط بین شخصی دختران و پسران جامعه قبل از ازدواج، در جامعه ایرانی با توجه به ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و دینی، این مشکل را به یک مسئله اجتماعی تبدیل کرده است. رواج چنین روابطی می‌تواند آثار زیانباری را بر خانواده ایرانی با توجه به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی آن داشته باشد. از جمله این آثار؛ افزایش سن ازدواج، کاهش نرخ ازدواج و افزایش نرخ تجرد، افزایش ناسازگاری‌های زناشویی و خانوادگی و در نتیجه افزایش طلاق در جامعه و نابه‌سامانی‌های پس از طلاق (موحد و همکاران، ۱۳۸۶). بنا به گزارش‌های مرکز آمار هم، از پیامدهای مهم رابطه با جنس مخالف، افزایش میانگین سن ازدواج بوده است که در سال ۹۰، دختران به ۲۳/۳ و پسران به ۲۶/۷ سال رسیده و از دیگر پیامد آن، کاهش تمایل به ازدواج و افزایش احتمال تجرد قطعی است که در دختران و پسران

به ترتیب ۸ درصد و ۵ درصد در سال ۹۰ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

نکته حائز اهمیت این است که قشر دارای تحصیلات عالی معمولاً زودتر در معرض تحولات نوظهور واقع شده و از آن تأثیر می‌گیرند؛ لذا تحولات جامعه معمولاً ابتدا در قشر تحصیل کرده به دلیل ویژگی‌های خاص آن‌ها اتفاق می‌افتد و سپس به سایر اقشار جامعه انتقال پیدا می‌کند. جامعه هدف پژوهش حاضر نیز دانشجویان دانشگاه بودند که این قشر تحصیل کرده دانشگاهی عاری از تجربه این تحولات نیستند. با توجه به مسئله روابط دوستی دختر و پسر در دانشگاه‌ها و آسیب‌های ناشی از این ارتباط، با استفاده از منابع اطلاعاتی موجود - از معدود مطالعات داخلی در این زمینه - که با استفاده از ابزارها و پرسشنامه‌هایی صورت گرفته برای نمونه می‌توان چند پژوهش زیر را ذکر کرد؛

موحد و همکاران (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای نشان دادند که نگرش خانواده‌ها نسبت به معاشرت و دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج منفی‌تر از نگرش دانشجویان بوده و دختران نیز نگرش بسیار منفی‌تری نسبت به پسران به اینگونه معاشرت‌ها داشته‌اند. در مطالعه ای دیگر موحد و عباسی (۱۳۸۵) درباره رابطه دوستی دختر و پسر، عواملی مانند ارزش‌های دینی، نگرش دوستان و خانواده را بر روی روابط بین دخترها و پسرها پیش از ازدواج بیشتر تأثیرگذار دیده‌اند و بیش از ۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را به این عوامل ربط داده‌اند.

نتایج مطالعات روان‌شناسان و جامعه‌شناسان در خصوص ارتباط دختران و پسران که دلایل و فوایدی نظیر؛ همراهی، معاشرت، افزایش منزلت اجتماعی و انتخاب همسر را مطرح کرده‌اند. در بسیاری از مواقع همین فواید به آسیب تبدیل شده است و این مسئله به دلیل بی‌اطلاعی از چگونگی مواجهه با جنس مخالف و پیامدهای منفی ناشی از آن بوده است. گاهی اینگونه دوستی‌ها صرفاً با هدف سرگرمی شکل گرفته و در آن از خودباوری و زودباوری دختران سوء استفاده شده است. از دیگر پیامدهای این‌گونه روابط، افت تحصیلی، سوءظن به همسر آینده، احساس خیانت نسبت به همسر بعد از ازدواج، خودکشی، اضطراب، افسردگی، خود کم‌بینی و کاهش رابطه با خانواده بوده است (شیخ‌دارانی و همکاران، ۱۳۸۷). همین مسائل و ناهمی‌ها، آموزش چگونگی ارتباط با جنس مخالف در دانشگاه‌ها و ... را ضرورت بخشیده است.

آزادارمکی و شریفی (۱۳۹۰) رابطه جنسی پیش از ازدواج را در میان جوانان ایرانی با

استفاده از رویکرد کیفی بررسی کردند. نتایج نشان داد مسائلی مانند احساس نیاز، حس کنجکاوی و کسب تجربه، شبکه روابط اجتماعی و گروه‌های دوستی، بیکاری، شرایط اقتصادی، فشار فرهنگی، افزایش سن ازدواج، افزایش فناوری‌های ارتباطی و تغییر ارزش‌های فرهنگی در جامعه، از جمله مهم‌ترین عامل پیدایش و گسترش این روابط هستند.

خواجه‌نوری و دل‌آور (۱۳۹۱) در پژوهشی دیگر عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر را در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر فرآیند جهانی شدن بررسی کرد، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد میزان استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و شیوه زندگی نوین بر گرایش جوانان به دوستی با جنس مخالف تأثیر دارند. همچنین نتایج نشان‌دهنده آن است که فشار دوستان، میزان مذهبی بودن (به‌عنوان نوعی سبک زندگی)، استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی نوین و در نهایت، فشار خانواده در مجموع، عوامل تعیین‌کننده این رابطه بوده است.

سوزنی (۱۳۹۲) نیز در پژوهشی با عنوان «ارائه چارچوبی اسلامی برای سلامت روابط جنسیتی دختران» با تکیه بر خط مشی «مسئول کردن جوانان در قبال رفتارهای خود با جنس مخالف، نشان داد که چگونه می‌توان این رفتارها را با تصویری جدید، منضبط و مشروع، تا آنجا که ممکن است تحت مدیریت خانواده‌ها قرار داد؛ و افزون بر کنترل و سالم‌سازی روابط جنسی دختران و پسران، نگرانی‌های جامعه در زمینه ترویج این مسئله را رفع کرد.

محمودیان و دراهکی (۱۳۹۳) با بررسی «عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج در دانشجویان» نشان دادند که حدود ۷۴ درصد دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران نگرش مثبتی به رابطه دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج داشته‌اند. هم‌چنین، متغیر فرامادی‌گرایی بیشترین تأثیر را بر نگرش مثبت به رابطه دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج دارد و متغیرهای خانواده-محوری، هزینه فرصت ازدواج، وضعیت تأهل و جنسیت به ترتیب در مرتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند.

نتایج تحقیق احمدپور (۱۳۹۴) با عنوان «آسیب‌های اخلاقی رابطه پسر و دختر» نشان داد که افزایش بی‌اعتمادی و سوءظن، فروپاشی خانواده، احساس گناه، تأخیر در ازدواج، بی‌عفتی و آبروریزی، سلب کرامت انسانی و تسلط شیطان، از مهم‌ترین آسیب‌های روابط پنهان دختر و پسر است.

در پژوهشی که اسدیان و همکارانش (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی نگرش به دوستی با جنس

مخالف در بین دانشجویان دختر و پسر» انجام داده‌اند؛ یافته‌ها نشان داد که ۴۷/۳ درصد دانشجویان سابقه دوستی با جنس مخالف را تجربه کرده‌اند و این مورد در بین گروه‌های مذکر بیشتر از گروه مؤنث بوده است. همچنین پسرها بیشتر از دخترها نگرش مثبت به دوستی با جنس مخالف داشته‌اند و افرادی که خود را از نظر باورهای دینی در حد کم ارزیابی کرده بودند، نسبت به این گونه دوستی‌ها نگرش مثبت‌تری داشته‌اند. همچنین بین میزان استفاده از اینترنت و دوستی با جنس مخالف رابطه مثبتی وجود داشت و معتقد بودند که تجربه این رابطه نسبت به موفقیت ازدواج در آینده در حد متوسط تأثیر دارد، ولی در عوض تأثیرات منفی روانی بیشتری دارد.

یافته‌های پژوهش نوغانی و محمدی (۱۳۹۴) تحت عنوان «گرایش به ارتباط با جنس مخالف» بیان‌کننده این بود که رابطه با جنس مخالف موجب کسب هویت اجتماعی و نیازجنسی شده و این امر باعث می‌شود در گروه دوستان پذیرش اجتماعی بالا را داشته باشند و از قدرت و نفوذ اجتماعی بیشتری در بین هم‌سن و سالان بهره‌مند شوند. براساس مطالعه حاضر، تجربه رابطه با جنس مخالف، پیام‌های خوشایند و ناخوشایندی مثل وابستگی، لذت عاطفی و جنسی، درگیری‌های آزاردهنده فضای ذهنی، میل به تنوع‌طلبی و مشکلات تحصیلی را در پی داشته است.

محمدی (۱۳۹۵) در مطالعه کیفی پیامدهای ارتباط با جنس مخالف را در میان نوجوانان دختر و پسر بررسی کرد و نشان داد که آن‌ها مشکلات آموزشی، درگیری فضای ذهنی، لذت عاطفی، لذت جنسی، وابستگی، تنوع‌طلبی، میل به تجرد، ترس از ازدواج و بازاندیشی را تجربه می‌کنند.

علاوه بر پژوهش‌های داخلی، مطالعات خارجی نیز از جمله مطالعه رامانا کریشناو کورپوت و مورخی^۱ (۲۰۰۶) تصریح می‌کند، داشتن روابط با جنس مخالف باعث دوری از خانواده می‌شود. نلسون و دامپلر^۲ نیز دریافتند افرادی که قبل از ازدواج در رابطه با جنس مخالف، ارتباط جنسی را با آن‌ها تجربه کردند، نسبت به همسر خود عملکرد خوبی نداشته و وضعیت نابسامان آن‌ها بر رفتار همسرانشان تأثیر منفی داشته است (به نقل از دارانی و

1. Rama kishna, Karoppt & Murthy

2. Nelson & Dampier

همکاران، ۱۳۸۷).

ویتی^۱ (۲۰۰۸) نیز در مقاله‌ای با عنوان «تجربه روابط عاشقانه، روابط جنسی و دوستی در اینترنت» نشان می‌دهد که فضای مجازی محیط منحصربه‌فردی را برای افراد به منظور یادگیری تجربه درباره روابط و تمایلات جنسی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد. در برخی مطالعات، تأثیر ارتباط با دوستان (باس^۲، ۲۰۱۰)، محتوای رسانه‌ها و حمایت آن‌ها از رفتار جنسی، تمایل به تعدد روابط عاشقانه (لئونارد و جونز^۳، ۲۰۱۰) نیز در فعالیت‌ها و روابط خارج ازدواج بررسی شده‌اند.

نتایج تحقیقات گیو^۴ و همکاران (۲۰۱۲) و قانی^۵ و همکاران (۲۰۱۴)، نشان‌دهنده آن است که اگر چه رابطه با جنس مخالف، با ارزش‌ها و هنجارهای جوامع غربی مغایرتی ندارد، پیامدهای آن از قبیل افزایش تعداد فرزندان نامشروع، والدین مجرد، فرزندان بی‌سرپرست، تک‌سرپرستی و خطر ابتلا به بیماری ایدز، موجب نگرانی این جوامع شده است.

با تأمل در بررسی‌های انجام شده، می‌توان بیان کرد که در کنار تشابهات موجود در زمینه عوامل روان‌شناختی روابط دختر و پسر در جوامع فرهنگی گوناگون، تفاوت‌های توجه‌برانگیزی نیز وجود دارد. در نتیجه لازم است برای شناخت عوامل روان‌شناختی دوستی دختر و پسر هر جامعه، آن را در بافت فرهنگی جامعه مورد نظر بررسی کرد. نتایج تحقیقات گویای آن است که در زمینه دوستی دختر و پسر پژوهش‌های متعددی انجام شده، اما این پژوهش‌ها با استفاده از ابزارها و پرسشنامه‌هایی انجام شده که گاهاً در فرهنگ‌هایی غیر از ایران ساخته شده است. به نظر می‌رسد ظهور این پدیده در جامعه ما تأثیرات ساختاری بر نهاد خانواده می‌گذارد و می‌تواند به مرور تشکیل و کیفیت آن را با چالش‌های جدی مواجه کند. از جمله چالش‌هایی چون؛ افزایش تعداد مجردها و سن ازدواج، افزایش میزان طلاق، ناسازگاری زناشویی و خانوادگی از جمله این موارد است.

با توجه به اهمیت موضوع، مطالعات اندکی در این زمینه اجرا شده است و بیشتر مطالعات

-
1. Whitty
 2. Bas
 3. Leonard & jonz
 4. Gue
 5. Ghani

جنبه توصیفی و نگرش‌سنجی داشته‌اند و این نوع رابطه را که موجب تغییر و تحولات در روابط دختر و پسر می‌شوند، به‌طور عمیق بررسی نکرده‌اند. به استناد به پژوهش‌های انجام شده، ضرورت اجرای این پژوهش به روش کیفی احساس می‌شود. در نتیجه در پژوهش حاضر به فهم ذات تجربه دوستی دختر و پسر دانشجو بر مبنای رویکرد پدیدارشناسی توجه شد. براین اساس، پرسش‌های رویه‌ای این پژوهش بدین صورت شکل می‌گیرند:

دانشجویان چه اظهاراتی در خصوص این تجارب دارند؟ چه مضامینی از این تجارب حاصل خواهد شد؟ بسترها و اندیشه‌های نهفته در پس این تجارب کدامند؟ ذات فراگیر(معنا) این تجربه چیست؟

روش پژوهش

این تحقیق مطالعه‌ای کیفی و از نوع پدیدارشناسی^۱ است. در مطالعه پدیدارشناسی، معنی یک پدیده یا مفهوم، از دیدگاه افراد متعددی کشف می‌شود که آن مفهوم یا پدیده را تجربه کرده‌اند (کرسول،^۲ ۲۰۰۷). در واقع پدیدارشناسی فرایند یادگیری و ایجاد معنی برای تجربه است، از طریق گفتگو با افرادی که آن تجربه را داشته‌اند (اسکویی و پیروی، ۱۳۸۴). در این رویکرد، پدیدارشناس اطلاعات را از افرادی جمع‌آوری می‌کند که آن پدیده خاص را تجربه کرده‌اند و به توصیفی مرکب درباره جوهرة تجربه از دید تمامی افرادی می‌رسد که تجربه خود را توصیف کرده‌اند. به نوعی پدیدارشناس بر وجه مشترک تجارب افراد درباره آن پدیده خاص تمرکز دارد. می‌توان عنوان کرد که هدف اصلی پدیدارشناسی، تجارب روابط دوستی دختر و پسر، کشف ذات پدیده یا معانی نهفته در تجارب (روابط دوستی دختر و پسر) افراد متعدد درباره پدیده مورد بررسی به سمت یک توصیف بنیادی درباره آن پدیده است (کرسول، ۲۰۰۷).

جامعه هدف دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه پیام نور استان اردبیل (شهرستان پارس آباد) در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بودند. در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. فرایند نمونه‌گیری به این شیوه بود که ابتدا موضوع پژوهش در بین دانشجویان مطرح شد و به‌طور

1. Phenomenological

2. Creswell

کامل اطلاعات لازم در این خصوص ارائه شد و از دانشجویانی که واجد شرایط برای همکاری داوطلبانه بودند، برای شرکت در پژوهش دعوت شد. فرایند نمونه‌گیری به این صورت بود که محقق ابتدا چند نفر نمونه انتخاب کرد که معیارهای انتخاب شدن (داشتن تجربه دوست دختر یا دوست پسر) به‌عنوان نمونه را داشتند، سپس از طریق آن‌ها نمونه‌های بعدی را به‌دست آورد که این روش نمونه‌گیری، از نوع نمونه‌گیری غیرتصادفی گلوله برفی (زنجیره‌ای)^۱ است. به‌منظور اعتمادسازی در خصوص محرمانه بودن گفتگوهای مطرح شده، مصاحبه به‌صورت انفرادی و در فضایی کاملاً صمیمی انجام می‌شد و در ادامه پدیدارشناس با طرح سؤال‌هایی برای دست‌یافتن به جمع‌بندی مشترکی از نتایج مصاحبه مطرح می‌کرد. از تعداد دانشجویانی که به‌عنوان نمونه در مصاحبه مشارکت داشتند سعی بر آن بود که از نظر جنسیت و سن نیز تنوع در نمونه‌ها وجود داشته باشد؛ به‌طوریکه افراد با سن ۲۰-۲۹ سال از هر دو گروه دختران و پسران در مصاحبه حضور داشتند که در جدول (۱) مشاهده می‌شود. در عین حال با توجه به حضور دو جنس مختلف در نمونه، نمونه‌گیری طبقه‌ای نیز مدنظر قرار گرفت تا از هر دو گروه در نمونه حضور داشته باشند. شایان ذکر است که وجود تنوع در گروه مشارکت‌کنندگان، خود را در افزایش حجم نمونه نشان داد و نمونه با ۲۵ نفر به اشباع رسید.^۲

۱. به‌طور کلی در موضوعات حساس یا هنگام دسترسی مشکل به جمعیت‌ها از نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده می‌شود (میرابی، ۱۳۹۴). برای یافتن اولین مشارکت‌کننده از دانشجویان دانشگاه پیام نور پارس آباد درخواست شد از دوستانی که تجربه دوستی با جنس مقابل و حاضر به همکاری در این پروژه هستند به محقق معرفی کنند. بعد از شناسایی نمونه‌های اولیه و چندین جلسه گفتگو، اهداف تحقیق به آن‌ها شرح داده شد و گمنامی آن‌ها تضمین شد. علاوه بر این، در پایان هر مصاحبه از مشارکت‌کنندگان درخواست شد که اشخاص دیگری که آشنایی دارند و این رابطه را تجربه داشتند به محقق معرفی کنند.

۲. طبق محمدپور (۱۳۹۰)، در تعیین حجم نمونه کیفی، رسیدن به اشباع معیاری تعیین‌کننده خواهد بود؛ یعنی جمع‌آوری داده‌ها زمانی پایان خواهد یافت که احساس شود اطلاعات و مفاهیم جدیدی کسب نخواهد شد و در پژوهش کیفی مانند پژوهش کمی تعمیم داده‌ها مطرح نمی‌شود. بیشتر محققان نمونه‌ای بین پنج تا بیست و پنج نفر را در مصاحبه پدیدارشناسی پیشنهاد می‌کنند. در این پژوهش همزمان با گردآوری داده‌ها تحلیل داده‌ها انجام شد و از مصاحبه بیست و دوم یافته جدیدی حاصل نشد؛ با این حال برای اطمینان از اشباع، سه مصاحبه دیگر نیز انجام شد و از آن‌ها یافته جدیدی حاصل نشد. بنابراین، با انجام بیست و پنج مصاحبه روند جمع‌آوری داده‌ها به پایان رسید.

جدول ۱: مشخصات نمونه‌های پژوهشی

کد مشارکت کنندگان	جنسیت	سن	وضعیت تأهل	شروع تجربه دوستی با جنس مقابل	کد مشارکت کنندگان	جنسیت	سن	وضعیت تأهل	شروع تجربه دوستی با جنس مقابل
۱	دختر	۲۳	متأهل	از پیش دانشگاهی	۱۴	پسر	۲۴	مجرد	دوره دانشجویی
۲	پسر	۲۲	مجرد	دوره دبیرستان دانشجویی (یک الی چهار ماه)	۱۵	دختر	۲۶	مجرد	دوره دانشجویی
۳	پسر	۲۲	مجرد	از دوره راهنمایی (۸سال تا کنون)	۱۶	پسر	۲۱	مجرد	دوره دانشجویی
۴	دختر	۲۱	مجرد	دوره دبیرستان دانشجویی (۶سال)	۱۷	پسر	۲۲	متأهل	دوره دانشجویی
۵	دختر	۲۲	مجرد	از دوره دبیرستان دانشگاه دانشگاهی تا کنون (۳ الی)	۱۸	پسر	۲۴	مجرد	دوره دبیرستان
۶	پسر	۲۴	مجرد	دوره دبیرستان دانشجویی (یک سال)	۱۹	پسر	۲۳	مجرد	دوره دانشجویی
۷	پسر	۲۴	مجرد	دوره دبیرستان کنون	۲۰	پسر	۲۴	مجرد	دوره دبیرستان
۸	دختر	۲۹	مجرد	دوره دبیرستان تا کنون	۲۱	پسر	۲۹	مجرد	از دبیرستان تا دانشگاه (۵سال)
۹	دختر	۲۵	مجرد	دوره دانشجویی	۲۲	پسر	۲۲	مجرد	دوره دانشجویی
۱۰	پسر	۲۰	مجرد	دوره ابتدایی دانشجویی	۲۳	زن	۲۲	متأهل	دوره دبیرستان
۱۱	دختر	۲۱	مجرد	دوره دانشجویی	۲۴	زن	۲۴	متأهل	دوره دانشجویی
۱۲	دختر	۲۱	مجرد	دوره دانشجویی	۲۵	زن	۲۳	متأهل	دوره دبیرستان دلشجویی (۲پال)
۱۳	دختر	۲۴	مجرد	دوره دبیرستان					

با توجه به جدول (۱) از مجموعه ۲۵ نمونه مشارکت کننده، ۱۲ نفر از دختران و ۱۳ نفر از پسران بودند که در این پژوهش تجارب دوستی با جنس مخالف آن‌ها بررسی شد. همگی به‌رغم ترس از برقراری اینگونه رابطه^۱، آن را تجربه کرده بودند. این رابطه طی پنج مرحله که

۱. با توجه به فرهنگ سنتی حاکم در منطقه هرگونه ارتباط با جنس مخالف یک رفتار ضد هنجار و خلاف عرف محسوب می‌شود. (به‌ویژه دختران در افکار عمومی بی‌شرم و بی‌حیاء تصور می‌شدند و حتی موقعیت‌های مناسب ازدواج را از دست می‌دادند).

شامل آشنایی، گفت و گو، دست هم را گرفتن و معاشقه بوده است. از لحاظ سنی مشارکت کنندگان بین ۲۰ - ۲۹ سال و نیز ۶ نفر متأهل و ۱۹ نفر مجرد بودند.

شیوه اجرا: قبل از اجرای مصاحبه، برای هر فرد مصاحبه شونده توضیح مختصری درباره پژوهش توسط پژوهشگر ارائه شد و سپس با رضایت شرکت کننده در پژوهش شامل محرمانه بودن اطلاعات، اجازه یادداشت برداری، با طرح سؤال‌هایی از تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل برای اهداف پژوهشی انجام شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. کلیه مکالمات در حین مصاحبه به صورت کتبی ثبت شد که برای هر مصاحبه نیز، ۶۰-۱۰۰ دقیقه زمان صرف شد.

در تعیین محورهای مصاحبه با مشارکت کنندگان در زمینه تجارب دوستی دختر و پسر شامل چند سؤال کلی در خصوص اینگونه روابط همچون تجربه شما در دوستی با جنس مقابل چطور بود؟ مانند: (تعداد، حدود برقراری رابطه، معنای تجربه دوستی با جنس مخالف از منظر مشارکت کنندگان احساسات حین و بعد از رابطه، احساسات تکرار رابطه، پیامدها) و مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده در مصاحبه مربوط به درک رابطه دوستی کدام‌ها است؟ و در ادامه برای پیگیری و عمیق‌تر شدن، سؤال‌های دیگری از درون صحبت‌های مصاحبه‌شونده نیز پرسیده شد.

روش تحلیل: در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش هفت مرحله‌ای کلایزی^۱ (۱۹۷۸) استفاده شد (عابدی، ۱۳۸۹). به این ترتیب فرآیند هفت مرحله‌ای کلایزی در این تحقیق به صورت زیر انجام شد:

۱. همه توضیحات شرکت کنندگان به دقت مطالعه شدند: برای این منظور در حین انجام مصاحبه، اطلاعات نوشته می‌شد. سپس محقق برای درک عقاید شرکت کنندگان و کسب فهم عمیق‌تری از تجارب آن‌ها، همه مطالب را چندین بار به دقت خواند تا تسلط کافی در فهم کلی مصاحبه پیدا کند.

۲. مرحله استخراج جملات مهم: در این مرحله عبارات یا جملات مهم حاوی مفاهیم غنی شده که مستقیم به پدیده روابط دوستی دختر و پسر مربوط بود، از مصاحبه‌ها استخراج شد.

۳. مرحله فرموله کردن مفاهیم شناخته شده: در این قسمت، معنی هر جمله مهم استخراج و یادداشت شد. این‌ها به عنوان معانی منظم شده یا کد نامیده می‌شوند. (در این تحقیق نیز، معانی فرموله شده در مضمون‌های اصلی و فرعی در جدول ۲ سازماندهی شده است).
۴. مرحله دسته‌بندی داده‌ها: مورد قبل برای هر مصاحبه تکرار شد و معانی استخراج شده به صورت مضامین اصلی، سازماندهی و فرموله شدند.
۵. تلفیق نتایج در قالب یک توصیف جامع: در این مرحله یک توصیف جامع و کامل از نتایج تهیه شد.
۶. بیانیه صریح و روشن از ساختار اساسی: در نهایت با فرموله کردن توصیف جامع پدیده تحت مطالعه یک تصویر کلی از ساختار ذاتی پدیده که همان وضعیت کلی از تجربه روابط دوستی با جنس مقابل بود، ارائه شد.
۷. اعتبارسنجی نهایی یافته‌ها: برای اعتبارسنجی اطلاعات به دست آمده از مصاحبه‌ها، مضامین مطرح شده (در جدول ۲) با ۱۵ نفر از شرکت‌کنندگان در مصاحبه به بحث گذاشته شد و در نهایت، موثق بودن نتایج به دست آمده به تأیید آن‌ها رسید.

یافته‌های پژوهش

از مصاحبه‌های انجام شده با ۲۵ نفر از دانشجویان عبارت‌های زیر اتخاذ شد که از طریق کدگذاری باز و محوری مصاحبه تحلیل شد و نتیجه به دست آمده از آن در ۷ مضمون اصلی به شکل جدول زیر دسته‌بندی شده است. در جدول زیر مضامین استخراج شده از گفتگوهای دانشجویان ارائه شده است.

جدول ۲: هفت مضمون اصلی و ۲۰ مضمون فرعی استخراج شده از تجربیات دوستی با جنس مقابل در دانشجویان

مضمین اصلی	مضمین فرعی	تجربیات دوستی با جنس مقابل (دانشجویان دوره کارشناسی)
نیازهای عاطفی و روانی	کمبود محبت، توجه عدم امنیت روانی عدم حمایت از طرف خانواده و جامعه	
حس کنجکاوی بیشتر	تمایل به جنس مقابل آشنا شدن با ویژگی‌های جنس مقابل (شناخت بیشتر برای ازدواج) یافتن حامی در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی وقت گذرانی و پرکردن وقت‌های خالی و کسب لذت (به‌ویژه در پسران) خودنمایی و تحریک جنس مقابل	
فشار محیطی و همسالان	فشار گروه و تبعیت به منظور دریافت پذیرش برای قرارگرفتن در گروه دوستان چشم و هم چشمی و تقلید از دیگران به‌ویژه همسالان کسب موقعیت و وجه در بین گروه دوستان (پسران)	
داشتن حس استقلال‌طلبی	نشان دادن استقلال و قداصل مکردن و مبارزه طلبی در برابر والدین و یا عوامل تربیتی جذابیت و توانایی برقراری ارتباط (ویژه دختران) غلبه بر برخی مشکلات شخصیتی و رفتاری مانند؛ خجالت و شرم، کمبود اعتماد به نفس و...	
داشتن حس انتقام‌جویی و تشفی خاطر	انتقام‌گرفتن از جنس مقابل به‌منظور کاهش فشار شکست‌های قبلی تشفی خاطر با استفاده از ارضای نیاز جنسی (به‌ویژه در پسران)	
ضعف باورها و اعتقادات مذهبی	سستی اعتقادات و عدم پایبندی به احکام الهی عدم آکراه از بودن بلاشرط با جنس مقابل	
وسایل ارتباط جمعی	تمایل به بودن در فضای مجازی با جنس مقابل به مدت طولانی لذت بیش از حد بهره‌مندی از فضای مجازی (تلگرام) با جنس مقابل	

مضمون ۱: به دست آوردن نیازهای عاطفی و روانی (مانند محبت، توجه، حمایت، امنیت، عشق)

۱-۱: کمبود محبت، توجه: آن چه در ارتباط با جنس مقابل مبادله می شود، محبت و عشق است؛ ولی محبتی که یک همجنس از ارائه آن ناتوان است. از این رو به سراغ جنس مقابل می روند. دانشجویان شرکت کننده در مصاحبه در این زمینه اظهار داشتند:

«به خاطر علاقه و دوست داشتنی که در این رابطه ایجاد می شد به زندگی امیدوار می شدیم، احساس نشاط و اعتماد به نفس بیشتری می کردیم، اما در صورت عدم جبران نیاز عاطفی پیامدهای منفی هم داشت مانند؛ ساقط شدن از زندگی روزمره به خاطر درگیری افکار به فرد مقابل بیش از اندازه، از دست دادن آرامش روحی و روانی، افت تحصیلی شدید، اضطراب و استرس، پرخاشگری، احساس افسردگی و تنهایی می کردیم.»

م ۱۱) « ابتدا به اجبار دوستم وارد رابطه دوستی باجنس مقابل شدم. احساس نیاز عاطفی تنها دلیل این رابطه بود، چون بیشتر مورد توجه و محبت ایشان بودم ارتباطمون تا حد دست دادن بود، از طرف دیگه از ترس اطلاع یافتن خانواده مدام در استرس بودم. به این علت که افکارم بیشتر به ایشان درگیر بود دچار افت تحصیلی شدید شدم حتی به ترم نتونستم به دانشگاه برم تا اینکه بعد از نه ماه با مقابل شدید خانواده ام دیگه به این رابطه ادامه ندادم... احساسش بعد از رابطه این بود که دوستی با جنس مقابل فقط به قصد ازدواج و جهت آشنایی برای کوتاه مدت باشه نه چیز دیگه..»

بدین ترتیب می توان گفت ارضای نیاز عاطفی تنها احساس مشترک در این رابطه بوده است. اما همچنان که در ادامه خواهد آمد، این احساسات ناپایدار بوده و بعد از مدت کوتاهی به پشیمانی منجر شده است.

۱-۲: **عدم امنیت روانی:** در این نوع ارتباط چون قواعد و شرایط و تعهدات طرفین تعریف نشده است، دوستان به علت عدم امنیت روانی در برابر همدیگر احساس تعهد و مسئولیت نمی‌کنند، چه بسا با پیامد منفی فراوانی هم مواجه هستند که بنا به اظهارات اکثر مشارکت‌کنندگان، این رابطه به علت ناپایدار بودن معمولاً با خیانت، آبروریزی، و عدم صداقت در طرفین باعث شکست روحی و روانی و حتی آسیب‌های جبران‌ناپذیری در زندگی افراد- به ویژه در دختران به خاطر عاطفی بودن به همراه داشته و هرگز کسی در ابتدا پیش‌بینی نمی‌کرد که این دوستی، به این نقطه ختم می‌شود.

م^۱ (۲۱) «... در این رابطه به خاطر اینکه هیچ تعهدی نسبت بهم نداشتیم همش نگران بودم که ارتباطمون بهم می‌خوره...»

۱-۳: **عدم حمایت از طرف خانواده و جامعه:** از نظر اکثر مصاحبه‌شوندگان «احساس نیاز شدید عاطفی» تأثیرگذارترین عامل میل به گرایش دوستی با جنس مقابل بوده است. بنابه اظهارات شرکت‌کنندگان در این پژوهش:

«وقتی خلاء عاطفی و مهر و محبت و دوست داشتن و دوست داشته شدن را در روابط خانواده احساس می‌کردیم، بیشتر به اینگونه روابط پنهان تمایل پیدا می‌کردیم.»

م^۸ «به دلیل عدم حمایت خانواده از دوره دبیرستان از طریق فضای مجازی و روابط خیابانی با جنس مقابل رابطه دوستی را تجربه می‌کردم، اوایل در حد آشنایی و گفت و گو بود، ولی با یکی که بیشتر همدیگر را دوست می‌داشتیم تا حدی از اطمینان رسیدم که احساس کردم ازدواج می‌کنیم حتی این اطمینان بهم اجازه داد برای ارضای نیاز عاطفی تا حد معاشقه هم ارتباط برقرار کردیم (لذت عاطفی از برقراری رابطه جنسی)، ولی بعد از این رابطه فرد مقابل کاملاً بهم بی‌اعتماد شد به این دلیل که چرا حاضر به برقراری این رابطه شدم و... وقتی که بهم نرسیدیم احساس کردم وجودم بی ارزش شده... احساسات بعد از این رابطه پشیمانی، خجالت، ترس از فاش شدن، شکست روحی، استرس شدید و نیز اعتماد به نفسم را از دست دادم... ولی روابط بعدی برام عادی شده و حتی احساس لذت نمی‌کنم و فقط به دنبال رفع نیاز عاطفی

۱. م علامت اختصاری مشارکت‌کنندگان است. برای رعایت شرط گمنامی، مشارکت‌کنندگان با شماره مشخص شده است (جدول ۱)

هستم)».

مشارکت‌کننده شماره ۱۳ می‌گوید: «رابطه دوستیم با فرد مقابل در حد دست دادن بود چون همدیگر رو درک می‌کردیم. از این رابطه احساس رضایت داشتم، ولی رفته رفته عدم ارضای نیاز عاطفی باعث شد دوستان متعددی داشته باشم در حالی که از روابط بعدی لذت عاطفی نداشتم حتی احساس سرافکنندگی می‌کردم... احساساتش بعد از تجربه این بود که ممکن است در این رابطه بهم وابسته بشیم و به خواسته‌های همدیگر تن بدهیم، ولی بعداً احساس پشیمانی و ترس از فاش شدن اینگونه تأثیرات منفی در تشکیل زندگی مشترک داشته و حتی تهدیدی برای فروپاشی زندگی محسوب می‌شود».

بنابراین، «کمبود محبت در خانواده» به‌ویژه از سوی والدین نسبت به فرزندان می‌تواند این روابط ناسالم را گسترش دهد و اهمیتی که باعث برقراری رابطه دوستی با جنس مقابل شده ارضای نیاز عاطفی است که مصاحبه‌های دانشجویان نیز گویای این واقعیت بود.

مضمون ۲. حس کنجکاوی بیشتر: به معنی تمایل به برقراری ارتباط با جنس مقابل به‌منظور پاسخگویی به نیاز غریزه جنسی. این مضمون شامل زیر مضمون‌های تمایل به بودن با جنس مقابل، آشنا شدن با ویژگی‌های جنس مقابل، یافتن حامی در برابر مشکلات و سختی‌های زندگی، خودنمایی و تحریک جنس مقابل است.

م ۲) «من سعی می‌کردم از سر کنجکاوی با جنس مقابل خودم دوست بشم در حد آشنایی و گفتگو بود تا به مدتی باهاش صمیمی می‌شدم همین‌که تا حدودی میشناختمش دیگه احساسی برای ادامه رابطه نداشتم».

۱-۲: تمایل به بودن با جنس مقابل: احساسات جنسی از دوره نوجوانی افزایش می‌یابد و نوجوانان میل شدیدی برای برقراری روابط صمیمی با غیرهمجنس پیدا می‌کنند. البته، شدت این گرایش در پسران و دختران متفاوت است. به‌طوری‌که پسران تمایل بیشتری دارند و این در حالی است که گرایش به جنس مقابل امری طبیعی و سالم بیان شده است. در ادامه نمونه‌ای از دانشجویان در این زمینه گفت:

م ۱۰) «از ده سالگی علاقه شدید به دختری داشتم احساس می‌کردم که فردی مثل خودم را پیدا کردم، ولی چون خجالت می‌کشیدم نمی‌توانستم باهاش رابطه نزدیکی برقرار کنم در اثر تخیلات زیاد

نسبت به ایشون دچار مشکل خود ارضایی شدم. حتی به علت ترس از خانواده و عدم اعتماد به نفس قادر به بیان این احساس نبودم تا اینکه در هفده سالگی خانواده‌ام آگاه شدند و بدلیل نداشتن شرایط لازم بهم نرسیدیم بعد از آن احساس می‌کردم هیچ امیدی برای زنده ماندن ندارم...» نمونه‌های امثال این مورد در مشارکت‌کنندگان بودند که به دلیل عدم ارضای نیاز جنسی از عواض ناشی از خود ارضایی بسیار رنج می‌برند که این مسئله نیازمند آگاهی جوانان و خانواده‌ها از مسائل جنسی فرزندان و نیز ارضای صحیح این نیاز طبیعی در صورت ازدواج سالم است.

۲-۲: آشنا شدن با ویژگی‌های جنس مقابل (کسب تجربه برای ازدواج): به معنی برقراری رابطه با جنس مقابل به علت شناخت روحیات، خلق و خوی و خواسته‌های آن جهت آمادگی لازم برای رویارویی با فرد دلخواه به زندگی مشترک است.

م (۱۷) «زمانیکه برای ادامه تحصیل وارد دانشگاه شدم نسبت به دخترا هیچ شناختی نداشتم تا اینکه به پیشنهاد دوستانم جهت رفع تنهایی و دلتنگی دوری از خانواده و همچنین از روی بیکاری و میل جنسی و مهم‌تر از اینها کنجکاوی برای شناخت غیر همجنس، مجموعه عواملی بود که باعث شد به یکی از همکلاسیام پیشنهاد دوستی بدهم در نتیجه این رابطه تأثیر بیشتری بر روحیاتم داشت؛ اینکه اعتماد به نفسم بالا رفت در حالیکه قبلاً خودمو ضعیف و کوچک میدونستم و در طول یک ترم تونستم تا حدودی از ایشان شناختی داشته باشم و به‌نظرم طرف مقابل فردی ضعیف، احساسی و زود باور بود و از طرفی به‌خاطر پنهانی بودن این رابطه که از ترس اینکه دوستانم بفهمند هر دو در استرس بودیم و دیگر دلیلی برای ادامه ارتباط نداشتم و با بی‌توجهی و تحویل نگرفتن این رابطه قطع شد» م (۲۰) تجربه‌اش مانند تجربه مشارکت‌کننده قبلی بود «...به‌قصد دوستی و شناخت از جنس مقابل این ارتباط را داشتم...».

از این رو می‌توان گفت، رابطه دوستی که به قصد کسب تجربه برای برخورد آگاهانه با همسر آینده برقرار می‌شود، بیشتر به یک رابطه عاطفی ختم می‌شد و جز وقت‌گذرانی و ارضای نیاز جنسی تجربه مفیدی نیست که بتواند جوانان را در زندگی مشترک یاری کند و به همین دلیل دوستی نامتعارف دختر و پسر به ازدواج منجر نمی‌شود.

با توجه به یافته‌ها، اکثر پسرهای شرکت‌کننده در مصاحبه اظهار داشتند «یکی از مهم‌ترین هدف ما از اینگونه ارتباطات، آشنا شدن با جنس مقابل برای کسب تجربه و آمادگی لازم برای ازدواج است» در حالیکه دخترها بیان کردند «فقط به قصد ازدواج حاضر به برقراری رابطه دوستی با پسرها شدیم». در این خصوص مشارکت‌کننده شماره ۲۱ بیان کردند «فرد مقابل بهم گفتن فقط بقصد ازدواج آشنا میشیم منم اعتماد کردم به حرفهایش تا اینکه این رابطه دو سال طول کشید، اوایل خیلی بهم محبت می‌کرد و از صحبت کردن با ایشون احساس نشاط و لذت می‌کردم، بهش اطمینان داشتم و ارتباطمون در حد دست دادن بود و یک سال بعد محبتش کم رنگ‌تر شد دلیلش هم این بود که شرایط لازم برای ازدواج ندارد و نمیخواه بهم خیانت کنه... چون باور این برام سخت بود برای ادامه ارتباط خیلی سعی کردم، ولی دیگه هیچ تمایلی نداشت... ازاینکه از اعتمادم سوء استفاد کرد پشیمان شدم و دیگه اعتمادی به جنس مقابل ندارم...»

این در حالی است که دانشجوی دیگری در این زمینه گفت:

م ۲۱) «از دوره دبیرستان به قصد آشنایی با جنس مقابل رابطه دوستی داشتم. این ارتباط پنج سال به طول انجامید چون دوستش داشتم با تمام وجودم بهش محبت می‌کردم و حتی در منزل خودمون دو سه بار در حد معاشقه باهاش ارتباط داشتم تا اینکه بعد از این مدت خواستم بیشتر بشناسمش تا اینکه از طریق یکی از دوستانش متوجه روابط ایشان با فرد دیگری شدم.. دیگه هیچ احساسی بهش نداشتم و بی‌صدافتی ایشون باعث شد بهش بی‌اعتماد بشم حتی دچار افسردگی شدم.. حتی بعد از گذشت چهار سال از اون اتفاق به علت بی‌اعتمادی به جنس مقابل، در انتخاب فرد مناسب برای ازدواج با مشکل مواجه شدم.» م ۱۹) «در مدتی‌های کوتاهی چندین رابطه دوستی در حد آشنایی

و گفت و گو داشتم، در طول رابطه از کسب تجربه و احساس نشاطی که از بودن با طرف مقابل داشتم راضی بودم، ولی به محض اینکه متوجه میشدم پای فرد دیگری هم در میان هست دیگه ادامه نمی‌دادم...» بنابه این اظهارات مشارکت‌کنندگان در مصاحبه می‌توان گفت امروزه همین روابط متعدد در بین جوانان، باعث گسترش روز افزون بی‌میلی به ازدواج و تشکیل خانواده شده است که آگاه‌سازی جوانان از عواقب اینگونه روابط ضروری به نظر می‌رسد.

۲-۳: وقت‌گذرانی، پرکردن وقت‌های خالی و کسب لذت (ویژه در پسران): بنابه

تحقیقات انجام شده، بیشتر دختران قصدشان از دوستی با پسران ارضاء نیاز عاطفی، احساسی و پرکردن تنهایی بوده است و برعکس این ارتباط گیری در اکثریت پسران کامجویی و سوءاستفاده بوده که با فرایند موسوم به «مخ زنی» و دادن وعده ازدواج انجام شده است و دختران هم با اعتماد به این وعده وارد این رابطه می‌شوند. اکثر مصاحبه‌شوندگان اظهار کردند:

«با توجه به اینکه در دوره دانشجویی شرایط لازم برای ازدواج نداریم و همچنین افزایش فاصله زمانی بین بلوغ غریزه جنسی تا بلوغ اجتماعی در جامعه ما و سخت شدن تأمین زندگی و نبودن فرصت‌های شغلی مناسب از جمله عواملی است که تشکیل زندگی مشترک و ازدواج جوانان را با مشکل مواجه کرده و به همین علت به اجبار جهت ارضای نیاز جنسی و کسب لذت و نیز پر کردن تنهایی با جنس مقابل رابطه دوستی برقرار می‌کنیم.» (م. ۱۶) «فقط به خاطر رفع تنهایی و کسب لذت این رابطه را تجربه می‌کنم».

با تحلیل نتایج مصاحبه‌شوندگان می‌توان استنباط کرد، اشخاصی که انگیزه‌ای جزء ارضای جنسی و خوش‌گذرانی ندارند و خودشان را در قیدوبند تشکیل خانواده نمی‌دانند. اینگونه افراد تمایل زیادی به تجربه روابط دوستی متعددی با جنس مقابل دارند یا افرادی تنوع طلب هستند.

۲-۴: یافتن حامی و نجات‌بخش از مشکلات و سختی‌ها: پناه بردن به فردی به‌عنوان

حامی و پشتیبان به‌منظور فرار از مشکلات یکی دیگر از مضمون‌های اثربخش ذکر شده است.

نمونه زیر از اظهارات یکی از دانشجویان بوده است:

م(۵) «به دلیل عدم حمایت مادی و معنوی خانواده، جهت نجات از این وضعیت با جبار ارتباط دوستی برقرار کردم تا اینکه پاسخگوی نیازهایم شود و از این لحاظ کمبود نداشته باشم و برای اینکه این ارتباط را از دست ندهم، براحتی خود را در اختیار دوستم قرار میدادم و خواسته‌هایم را می‌پذیرفتم تا بیشتر مورد حمایت شوم و از سوی دیگر، بعلت ترس از فاش شدن روابط پنهان، مدام نگران بودم... اما، الان بعد از سوء استفاده قرار گرفتن و از دست دادن این گونه روابط و نیز عذاب روحی شدید به این نتیجه رسیدم که تحمل سختی‌ها بهتر از برقراری روابط ناسالم در زندگی است».

۲-۵: **خودنمایی و تحریک جنس مقابل.** یکی از مضامین مهم درگرایش جوانان به روابط نامشروع با جنس مقابل، خودنمایی و بروز حرکات تحریک‌کننده و پوشش جلف از طرف جنس مقابل است. خودنمایی به صورت‌های مختلفی است که از جمله از طریق سخن گفتن و نیز زینت و آرایش می‌تواند باشد که با توجه با اظهارات شرکت‌کنندگان در این پژوهش:

« نحوه پوشش و آرایش نامناسب در دانشگاه و مراکز عمومی عاملی مهم در کشش به اینگونه روابط دوستی نامشروع می‌باشد».

با توجه به بررسی‌های انجام شده می‌توان گفت، بروز رفتار مبتنی بر خودنمایی برای جلب توجه دیگران، نشانه عدم رشد کافی شخصیت در انسان بوده است. انسانی که به لحاظ شخصیتی به سطوح بالاتری دسترسی پیدا می‌کند، براساس اصول و ضوابط انسانی عمل می‌کند نه برای جلب توجه دیگران.

۳. **فشار محیطی و گروه همسالان.** این مضمون حاکی از تأثیر رفتار گروه دوستان به هم‌دیگر است. شامل زیر مضمون‌های فشار گروه و تبعیت به منظور دریافت پذیرش برای قرار گرفتن در گروه دوستان، چشم و هم‌چشمی و تقلید از دیگران به‌ویژه همسالان، کسب موقعیت و وجهه در بین گروه دوستان است.

۳-۱: **فشار گروه و تبعیت به منظور دریافت پذیرش برای قرار گرفتن در گروه دوستان:** گروه دوستان وقتی خودشان با جنس مقابلی در ارتباط باشند، مشوق اصلی هم‌دیگر می‌شوند و

حتی کسانی که چنین رابطه رو تجربه نکنند همواره مورد تمسخر دوستان واقع می‌شوند. دانشجویی در این خصوص اذعان داشت:

«با تشویق دوستم و به‌طور اتفاقی تلفنی با فردی ارتباط برقرار کردم در حالی که از این کار بسیار ترس داشتم، ولی با اولین تماس تحت تأثیر صدای طرف مقابل قرار گرفتم تا جاییکه کاملاً وابسته شدم حتی شنیدن صدایش حس زنده شدن بهم می‌داد.. ولی ایشان تنها به‌دنبال لذت جنسی بود و با حرفهایش از جمله قصد ازدواج داشتن مرا فریب داد تا اینکه این ارتباط طولانی شد و از دو سال به بعد به بهانه‌هایی مانند نداشتن شرایط لازم برای ازدواج رابطه را کم رنگ کرد و باز دست دادن این ارتباط عاطفی گرفتار افسردگی و آسیب‌های شدید روحی و روانی شدم حتی دانشگاه و زندگی روزمره خود را از دست دادم. اما بعد از چهار سال با پذیرش اشتباه خودم این ارتباط ناسالم را فراموش کردم و به نظرم صداقت داشتن در هر رابطه‌ای می‌تواند کلید خوشبختی و موفقیت هر شخصی باشد.»

۳-۲: چشم و هم‌چشمی و تقلید از دیگران به‌ویژه همسالان: در زمینه دوستی با جنس مقابل تقلید از رفتار گروه همسالان و دوستان به‌عنوان عامل جامعه‌پذیری مؤثر ذکر شده است. از این رو همه شرکت‌کنندگان در مصاحبه تأثیر گروه همسالان را در این مسئله تأیید کردند، زیرا هویت هر فرد در گروه شکل می‌گیرد و بعد از خانواده، دوستان بیشترین رابطه عاطفی را با همدیگر دارند و بنابراین به راحتی از هم تأثیر می‌پذیرند.

۵م و ۴م) «وقتی دیدم دوستانم با چند نفر از اینگونه ارتباط دوستی داره و احساس رضایت هم می‌کنه و حتی بهم می‌گفتن تو اعتماد به نفس نداری و نمی‌تونی دوست بشی و... برای اینکه نشون بدم منم می‌تونم، با افرادی این رابطه را تجربه کردم... بعد از آن احساس کردم اینگونه دوستی‌ها ناپایداره جزء لذت زودگذر چیزی نداره...».

۳-۳: کسب موقعیت و وجهه در بین گروه دوستان: به‌دست آوردن اعتبار و ارزش درمیان گروه دوستان یکی دیگر از مضامین مؤثر در زمینه دوستی با جنس مقابل از نظر دانشجویان به‌ویژه پسران بیان شده است. مشارکت‌کننده شماره ۱۴ اذعان داشت که «...با داشتن

این رابطه احساس اعتماد به نفس و برتری می‌کردیم و نیز این ارتباط به‌عنوان یک ارزش و اعتبار در بین دوستان برایم تلقی می‌شد و تا اینکه این حالت باعث افزایش اشتیاق من به این رابطه می‌شد...».

مضمون ۴. داشتن حس استقلال طلبی: به معنی احساس قدرت و توانایی که از نظر دیگران پذیرفته و تأیید شود. این مضمون شامل زیر مضمون‌هایی چون؛ نشان‌دادن استقلال و قد علم کردن و مبارزه‌طلبی در برابر والدین یا عوامل تربیتی، برآوردن میزان جذابیت و توانایی برقراری ارتباط، غلبه بر برخی مشکلات شخصیتی و رفتاری بوده است. این مضمون نیز مورد تأیید تعدادی از مشارکت‌کنندگان بود از جمله:

«م ۶ و م ۲۲» با تجربه این رابطه می‌خواستم به خانواده و دوستانم نشان بدم که بزرگ شدم و اعتماد به نفس لازم را دارم و حتی می‌توانم مستقل باشم و قادر به برقراری ارتباط با جنس مقابل خود هستم...»

۱-۴: نشان دادن استقلال و قد علم کردن و مبارزه‌طلبی در برابر والدین یا عوامل تربیتی: باید گفت که با شروع دوره بلوغ، فرزندان به‌علت رشد و تغییرات متناسب این دوره احساس بزرگ‌شدن و استقلال می‌کنند و با اتخاذ تصمیماتی از جمله انجام فعالیت‌های شخصی، انتخاب دوستان و... بیشتر نمایان می‌شود و حتی در برابر والدین قدرت‌طلبی نموده و با انتخاب دوستانی از جنس مقابل این حس استقلال و قدرت را بیشتر نشان می‌دهند. «م ۳» ... با حرف‌های والدینم مقابله کنم حتی فک می‌کردم بیشتر از اون‌ها بلدم حتی تلاش کردم درآمد شخصی داشته باشم و با برقراری رابطه دوستی با جنس مقابل خواستم نشون بدم منم میتونم مسئولیت یه زندگی را به عهده بگیرم...».

۲-۴: برآوردن میزان جذابیت و توانایی برقراری ارتباط: داشتن ظاهری زیبا و لحن بیان مناسب و همچنین توانایی برقراری ارتباط از ویژگی‌های مهم در ایجاد دوستی دختر و پسر است که دانشجویان مشارکت‌کننده در این مصاحبه هم طالب این زیبایی بودند و به اهمیت آن تأکید داشتند.

«م ۲۳ و م ۲۴» ... چهره و لحن زیبا، لباس آراسته و خوش اندام بودن باعث می‌شد جذاب‌تر به نظر برسم و وقتی افراد زیادی بهم پیشنهاد رابطه دوستی می‌دادند و ابراز محبت می‌کردند، این انگیزه منو افزایش می‌داد تا بیشتر به ظاهر خودم برسم و جلب توجه کنم...».

۳-۴: غلبه بر برخی مشکلات شخصیتی و رفتاری مانند خجالت و شرم، کمبود اعتماد

به نفس و...

در برقراری ارتباط با یک غیرهمجنس، طرفین با مورد توجه قرار گرفتن احساس بزرگی و اعتماد به نفس می‌کنند. به عقیده اکثر دانشجویان شرکت‌کننده «داشتن اینگونه ارتباط موجب کسب مهارت‌های ارتباطی و غلبه بر مشکلات شخصیتی می‌شد». همچنین، در مقابل دانشجویانی بودند که به علت نداشتن اعتماد به نفس و آگاهی لازم از مهارت‌های ارتباطی دچار ناامیدی شده بودند و به‌رغم میل به ارتباط با جنس مقابل، توانایی ابراز علاقه و محبت به جنس مقابل را نداشتند.

مضمون ۵: داشتن حس انتقام‌جویی و تشفی خاطر: انتقام ناشی از افکاری است که از مقصر دانستن دیگران منبث می‌شود و تشفی خاطر نیز به معنی رسیدن به آرامش روحی و روانی است. این مضمون شامل زیر مضمون‌های انتقام گرفتن از جنس مقابل به‌منظور کاهش فشار شکست‌های قبلی، تشفی خاطر و ارضای نیاز جنسی بوده است.

۱-۵: انتقام گرفتن از جنس مقابل به منظور کاهش فشار شکست‌های قبلی: فرد به دنبال

پاسخ موقت به نیاز جنسی خود با افزایش دوستی‌های جدید برای تعدیل فشارهای روحی و روانی در اثر شکست‌های روابط قبلی است. در این رابطه یکی از مشارکت‌کنندگان چنین می‌گفت:

م ۳) «از اوایل دوره نوجوانی با دختری رابطه دوستی داشتم، در طول رابطه به بهانه‌های مختلف حاضر به قبول خواسته‌های من نمی‌شدن (می‌خواستم باهاش رابطه نزدیکی داشته باشم) تا اینکه این ارتباط بهم خورد و بعد از آن دچار افت تحصیلی شدید، پرخاشگری، یأس و ناامیدی و همچنین آرامش روحی و روانی خود را از دست دادم و فقط به دنبال جایگزینی جهت فراموشی ارتباط قبلی بودم تا اینکه با فرد دیگری آشنا شدم... ولی باز نتوانستم رابطه قبلی رو فراموش کنم و رابطه جدید را نیز علی‌رغم میل دختر به ادامه رابطه، به بهانه‌های مختلف این ارتباط رو قطع کردم و اکنون از این کار غیر اخلاقی بسیار اظهار پشیمانی می‌کنم.»

۵-۲: **تشفی خاطر و ارضای نیاز جنسی (به‌ویژه در پسران):** روان‌شناسان معتقدند میل و کشش به جنس مقابل و برقراری رابطه از نظر فیزیولوژیکی یک نیاز طبیعی، فطری و روانی است. آن‌ها همچنین می‌گویند در تمام فرهنگ‌ها، پسران و دختران در سن بلوغ اولین نگاه و گرایش را به سوی جنس مقابل ابراز می‌کنند. تمایلات نفسانی که در صورت تعدیل، نیازهای طبیعی بشر را تأمین کرده و در صورت افسار گسیختگی حیات سالم او را به مخاطره می‌کشاند. از همین روست که مهم‌ترین این غریزه‌ها را غریزه جنسی و میل به دوست داشتن و دوست داشته شدن می‌توان دانست. در پژوهش حاضر هم دانشجویان شرکت‌کننده این مضمون را تأکید می‌کردند؛

م ۷) «گرایش به برقراری ارتباط با جنس مقابل، از دوره بلوغ به عنوان یک نیاز طبیعی احساس می‌کردم و با تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل، دوست داشتیم هم مورد توجه باشیم و هم ابراز محبت کنیم و این نیاز طبیعی باعث تحریک ما به سوی همدیگر می‌شد و بالاخره باکسب لذت جنسی، احساس آرامش می‌کردیم.»

مضمون ۶: **ضعف باورها و اعتقادات مذهبی:** عدم پابندی افراد به ارزش‌های دینی و اعتقادی در جامعه باعث می‌شود که انسان نتواند در برابر وسوسه‌های شیطانی قد علم کند چراکه این مضمون با زیرمضمون‌هایی که شامل سستی اعتقادات و عدم پابندی به احکام الهی و عدم اکراه از بودن بلاشرط با جنس مقابل به‌خاطر ضعف در اعتقادات دینی بوده است.

۶-۱: **سستی اعتقادات و عدم پابندی به احکام الهی:** اگر کسی به احکام و دستورات دین توجه داشته باشد و خود را مقید به عمل کند، هیچ‌گاه تن به روابط ناسالم با نامحرمان نخواهد داد. ولی اگر به سبب ضعف و سستی در اعتقادات، به احکام الهی بی‌توجهی کند، حد و مرز روابط را نادیده خواهد گرفت. در اینجاست که مسئولیت خانواده‌ها و والدین هرچه بیشتر خود را نشان می‌دهد. همان‌طوری‌که اکثر دانشجویان هم در گفته‌هایشان اشاره کردند:

«بی‌توجهی و کم‌رنگ شدن اعتقادات در خانواده‌های امروزی، عدم آموزش‌های مناسب در مورد ارضای نیاز جنسی و داشتن روابط سالم به جوانان و خانواده‌ها مطابق با دستورات اسلامی و همچنین عدم توجه والدین به مسئولیتشان در قبال فرزندان از مؤلفه‌های مؤثر در

گرایش جوانان به ارتباط نامشروع با جنس مقابل می‌باشد.»

۶-۲: عدم اکراه از بودن بلاشرط با جنس مقابل: ضعف اعتقادات در بین جوانان با افزایش شدت تحریکات در جامعه و نیز فاصله افتادن میان بلوغ غریزه جنسی و بلوغ اجتماعی در مجموع عواملی است که زمینه‌ساز عادی شدن روابط دوستی دختر و پسر بوده است. تحقیقات متعدد و نتایج پژوهش حاضر بیان‌کننده آن است که جوانان جامعه دیگر به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج به‌عنوان یک امر منفی نگاه نمی‌کنند و تکرار این ارتباط برایشان عادی شده است. (م. ۱۳ و م. ۱۰ و م. ۷) «... اوایل که با جنس مقابل رابطه دوستی داشتم بعدش احساس پشیمانی میکردم، ولی دفعات بعدی برایم عادی و راحت شد...».

مضمون ۷. وسایل ارتباط جمعی: به معنی رسانه‌های جمعی و منابع اطلاعاتی و ارتباطات و نیز فضای مجازی و ... است. شامل زیر مضمون‌های تمایل به بودن در فضای مجازی با جنس مقابل به مدت طولانی، لذت بیش از حد بهره‌مندی از فضای مجازی (تلگرام) با جنس مقابل است.

۷-۱: تمایل به بودن در فضای مجازی با جنس مقابل به مدت طولانی: در حال حاضر دسترسی آزادانه به شبکه‌های اجتماعی گسترده و پیشرفت منابع اطلاعاتی، باعث افزایش انواع ارتباطات شده است. چنین شبکه‌های اجتماعی افراد را بدون هیچ‌گونه محدودیتی و به‌طور گسترده در فضای مجازی ارتباط می‌دهد. بنابه مصاحبه‌های مشارکت‌کنندگان این مضمون هم احتمال افزایش تقاضا برای ارتباط دوستی دختر و پسر را در میان جوانان با استقبال زیادی مواجه کرده است.

۷-۲: لذت بیش از حد بهره‌مندی از فضای مجازی (تلگرام، اینستاگرام) با جنس مقابل: امروزه گرایش جوانان به استفاده از فضای مجازی در تعامل با گروه‌های مختلف در زمینه‌های متفاوت به‌ویژه در برقراری ارتباط با جنس مقابل افزایش یافته است. همگی مشارکت‌کنندگان در گفتگو اشاره داشتند که:

(م. ۱، م. ۵، م. ۷ و ...). «استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی امروزه در بین جوانان در برقراری ارتباط با گروه‌های مختلف به‌ویژه جنس مقابل تأثیر بیشتری دارد و به دلایل سهل‌الوصول بودن، داشتن تنوع و گستردگی و نیز دسترسی سریع به هدف در کم‌ترین زمان ممکن کاربران زیادی را

جذب کرده. اما در این فضا چون طرفین ارتباط نزدیکی نداشته از این رو، دچار افسردگی شدیم و از حضور در جمع پرهیز می‌کنیم و حتی به دلیل ارتباط زیاد و هیجان بیشتر برای کسب لذت در اینگونه شبکه‌ها دیگه آرامش خود را از دست داده‌ایم...».

در نهایت باید گفت، آن چیزی که از یاد این دختران و پسران فراموش شده، جایگاه تعهد و وفاداری به همسر آینده‌شان است. آن‌ها این موضوع را باید بدانند که اگر می‌خواهند همسر آینده‌شان متعهد باشد و هم به آن‌ها وفادار بماند، باید خودشان نیز متقابلاً به آن‌ها وفادار باشند. تاکنون مضامین اصلی و معانی مرتبط با هریک، بررسی شد. اما در این پژوهش فرآیند استدلال کردن دانشجویان هنگام پرسش درباره‌ی درک دانشجویان از تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل، پاسخ‌های آن‌ها حول دو محور «جبران نیاز عاطفی» و «ارضای نیاز جنسی» بود. به این معنی که به نظر می‌رسد مشارکت‌کنندگان برای جبران نیاز عاطفی و نیاز جنسی، رابطه دوستی با جنس مقابل را تجربه می‌کردند تا از این طریق به نیازشان پاسخ دهند و در زندگی احساس آرامش داشته باشند.

نیاز عاطفی: تحلیل مصاحبه‌ها نشان می‌دهد مسائل خانواده‌هایشان (مانند نداشتن ارتباط صمیمی میان اعضای خانواده...) و تأثیرپذیری از عواملی مانند دوستان سبب شده است که مشارکت‌کنندگان در مصاحبه برای رفع مشکلات عاطفی خود به جنس مقابل پناه ببرند و آن‌ها را بهترین همدم و محرم اسرار خود ببینند. به آن‌ها برسند. به عبارت دیگر، دانشجویان جنس مقابل را محرمی برای اسرار خود می‌یابند که می‌توانند با او درد دل کنند و مشکلاتشان را در میان بگذارند.

درباره‌ی نیاز عاطفی بیشتر به این عبارات تأکید کردند: «وقتی با دوستم هستم احساس آرامش می‌کنم»، «به لحاظ عاطفی ارضا شدم و احساس لذت می‌کنم»، «به خودم می‌گم یکی هست که باهاش درد دل می‌کنم»، «حتی فکر و خیالش بهم حس خوبی میده».

نیاز جنسی: امیال جنسی یکی از اهدافی است که جوانان در راستای دستیابی به آن با جنس مقابل ارتباط برقرار می‌کنند و عواملی مانند شرایط خاص سنی، تسلط شرایط زندگی مدرن به خانواده‌ها، بحث‌های رایج در گروه دوستان درباره‌ی روابط جنسی و دسترسی به فناوری‌های نوین ارتباطی، همگی سبب پیدایش انگیزه تجربه رابطه جنسی برای جوانان شده

است. همین امر موجب شده افراد در ارتباط با جنس مقابل، رابطه جنسی و لذت جنسی را تجربه کنند. تحلیل مصاحبه هم بیان‌کننده این بوده که میل جنسی، انگیزه‌های جنسی و ارضای آن، از جمله دلایلی است که کنش و اعمال انسانی را به سوی برقراری رابطه با جنس مقابل هدایت می‌کند و گاهی (به‌ویژه از نظر پسران) تنها دلیل ایجاد رابطه، ارضای نیاز جنسی بوده است.

بیشترین عبارتی که مشارکت‌کنندگان در این خصوص گفتند: م‌عوم ۷ و ۳ و... «هدفم فقط میل جنسیه»، «بهم احساس لذت می‌ده، موقعی که زن بگیرم این رابطه را ادامه میدم»، «وقتی که رابطه جنسی را انجام میدم، بسیار خوشحالم»، «اعصابم آرام میشه»، «تأثیرات مثبت داره و از تنهایی نجاتم می‌ده».

بحث و نتیجه‌گیری

بی‌شک، خانواده مهم‌ترین نهاد اجتماعی است که دوام و پایداری جامعه و نسل‌های پی در پی آن در قوام و پایدار ماندن آن است. از جمله تغییرات مهم این عصر، افزایش سن ازدواج و گسترش روابط خارج از عرف ازدواج است. جامعه ایرانی، جامعه‌ای دینی و دارای ارزش‌های خاص خود است که هرگونه روابط دوستی با جنس مقابل خارج از دین را منع می‌کند (محمدزاده، ۱۳۹۶). ولی با وجود این، در سال‌های اخیر شاهد گسترش این‌گونه روابط در جامعه بوده‌ایم. این روابط در حوزه دانشگاه و قشر دارای تحصیلات عالی زیاد به چشم می‌خورد؛ به‌طوری که یافته‌های تحقیقات اخیر نشان‌دهنده آن است که دیگر دانشجویان به این گونه روابط به دید منفی نگاه نمی‌کنند. حال این سؤال اساسی مطرح می‌شود: تجارب مشارکت‌کنندگان در مصاحبه درباره دوستی با جنس مقابل چطور بوده است؟ و چه مضامینی در ارتباط با درک آن‌ها در این تجربیات نهفته است؟

برای پاسخ به این سؤال‌ها، اطلاعات مورد نیاز با رویکرد پدیدارشناسی بررسی شد. براساس اطلاعات به‌دست آمده از مصاحبه با دانشجویان شرکت‌کننده، با توجه به تجربه‌شان در ارتباط با دوستی با جنس مقابل، ۷ مضمون اصلی و ۲۰ مضمون فرعی استخراج شد که عبارت هستند از: نیازهای عاطفی و روانی، پاسخگویی به حس کنجکاوی بیشتر، فشار محیطی و همسالان، داشتن حس استقلال‌طلبی، داشتن حس انتقام‌جویی و تشفی خاطر، ضعف باورها

و اعتقادات مذهبی، وسایل ارتباط جمعی.

براساس یافته‌های تحقیق و با توجه با اولین مضمون اصلی یعنی نیازهای عاطفی و روانی در تجربه اینگونه ارتباطات، اکثریت دانشجویان مورد مطالعه نگرش مثبتی به روابط دوستی دختر و پسر داشتند و نیز ارضای «نیاز عاطفی» و «نیاز جنسی» از نظر شرکت‌کننده در گفتگو بیشترین اهمیت را در درک تجربه آن‌ها از این‌گونه روابط داشته است. به طوری که با تجربه این رابطه می‌توانستند این نیازشان را جبران کنند. این نتایج با بیشتر تحقیقات انجام شده در این خصوص همخوانی دارد؛ از جمله با یافته‌های خلیج‌آبادی و همکاران (۱۳۹۲)، آزاد (۱۳۹۴)، اسدیان و همکاران (۱۳۹۴)، میرابی و همکاران (۱۳۹۴) و محمدی (۱۳۹۵). همچنین طبق پژوهش حاضر و سایر پژوهش‌های انجام شده؛ بیشتر دختران، اولین انگیزه در برقراری این ارتباط را نیاز عاطفی و آشنایی به قصد ازدواج می‌دانند. در حالیکه درصد بیشتر پسران، نیاز جنسی و عاطفی، کسب قدرت و رقابت با دوستان را انگیزه خود در برقراری ارتباط دوستی با جنس مقابل می‌دانند. با توجه به اظهارات دانشجویان می‌توان گفت اگر خانواده‌ها و برنامه‌ریزان فرهنگی به موقع به این نیازهای اساسی توجه می‌کردند، جوانان می‌توانستند در دانشگاه یا در محیط جامعه ارتباط سالم با جنس مقابل برقرار کنند و در نهایت با تأثیر مثبت بر همدیگر و ارضای نیازهای عاطفی و فیزیکی و جنسی، آرامش را در زندگی تجربه می‌کردند.

با توجه به تفاوت‌های واقعی میان روحیات و نیازها و حتی نحوه ارضا و برآورده شدن گزینه جنسی میان دختران و پسران، راهکارهای اسلام اقتضائات متفاوتی برای دختران و پسران می‌آفریند که باید بدان تفاوت‌ها توجه کرد. مهم‌ترین عاملی که موجب تفاوت راه حل‌ها برای دختران و پسران می‌شود، این است که نیاز به جنس مقابل، یک بعدمادی (رابطه جنسی) دارد و یک بعد معنوی (رابطه عاطفی). اگرچه هم در دختر و هم در پسر هر دو بعد این نیاز وجود دارد، اما در مجموع، در دختران بعد معنوی این نیاز به بعد مادی آن غلبه دارد؛ در پسران بعد مادی بر بعد معنوی (سوزنچی، ۱۳۹۲). از این رو، در راهکارهای مربوط به دختران، سرمایه‌گذاری عاطفی اهمیت ویژه‌ای دارد. راهکار دوم، پرهیز از قرار گرفتن در معرض تحریکات متعدد و کنترل هیجانات افراطی را می‌توان اشاره کرد، که براین اساس پیشنهاد کسانی که برای جلوگیری از دوستی دختر و پسر و ارضای گزینه جنسی «خود ارضائی» را به‌عنوان راه حل مطرح می‌کنند، پیشنهاد درستی نیست؛ زیرا صرف نظر از آثار سوء این اقدام

در زندگی آینده، خود ارضائی در اسلام حرام دانسته شده است. همان طوری که در این پژوهش نیز یکی از دانشجویان (م ۱۰) بنابه اظهاراتش به خاطر مسائل حیا و نداشتن اعتماد به نفس لازم در بیان علاقه خود به فرد مورد نظر دچار خود ارضائی شده بوده و از خیال پردازی و استرس شدید به شدت دچار مشکلات روحی و روانی شده بود.

علاوه بر این راهکارها که برای خود این افراد مطرح شد، از منظر کلان، وظایف خانواده، جامعه و حکومت (مانند معضلاتی را رفع کنند که موجب شده فاصله بلوغ جنسی و زمان تشکیل ازدواج دائم زیاد شود، زمینه‌های تحریک شهوت را به حداقل برسانند و ...) باید مورد توجه جدی قرار بگیرد. البته این راهکارها مبتنی بر یک خط مشی کلان است و آن این است که این راهکارها زمانی عملی می‌شود که با مسئول کردن جوانان در قبال رفتار خود با جنس مقابل و فرهنگ سازی لازم در مورد ارتباط سالم و سازنده و نیز سبک زندگی اسلامی و.. تلاش شود که این رفتارها تا آنجا که ممکن است با آگاه سازی‌های لازم تحت مدیریت خانواده قرار گیرند، در حقیقت بدون پذیرش این خط مشی این راهکارها عملی نخواهد شد.

از دیدگاه اسلام اصل رابطه دختر و پسر ممنوع نشده است، بلکه اسلام آن را ارزشمند و نظامند کرده است و با نگاه به شخصیت انسانی هم که به طور قطع در روابطی سالم خود را نشان می‌دهد، در تعاملات اجتماعی حضور یابند؛ اسلام می‌خواهد انواع لذت‌های جنسی در محیط و درون خانواده شکل گیرد و از این طریق، آرامش روحی و روانی و پیوندهای عاطفی نیز برقرار بماند و با طرح آن در محیط جامعه، به پیوند خانواده و اجتماع نیز آسیب وارد نشود (احمدپور؛ ۱۳۹۴). اما با توجه به نتایج گفتگوی دانشجویان، اغلب ارتباط دوستی با جنس مقابل (به خاطر فرهنگ سنتی حاکم در منطقه و دیدگاه منفی نسبت به این پدیده) پنهانی بوده و همواره ترس از لو رفتن رابطه داشتند. البته بعضاً این روابط پنهان، نه تنها از چارچوب شرع خارج می‌شده، بلکه پیامدهای منفی جبران ناپذیری به جسم و روان دختر و پسر داشته، به ویژه دختران «به علت عاطفی و زودباور بودن» بیشتر مورد سوء استفاده جنسی و عاطفی قرار گرفتند. چون اینگونه روابط مورد پذیرش جامعه ما نیست، پسر و دختر برای حفظ پنهانی این روابط استرس، انرژی روحی و جسمی زیادی را صرف می‌کنند که با وجود ظاهراً لذتی آنی و زودگذر نتیجه‌ای جز خستگی روحی، بهم خوردن آرامش و شور و نشاط جوانی، دل مشغولی و... برای مشارکت کنندگان در مصاحبه نداشته است.

داشتن حس کنجکاوی بیشتر نسبت به جنس مقابل، از دیگر مضامین مورد تأکید دانشجویان شرکت‌کننده در مصاحبه بود که شامل زیر مجموعه‌های تمایل به بودن با جنس مقابل، آشنا شدن با ویژگی‌های جنس مقابل (کسب تجربه برای ازدواج)، وقت‌گذرانی، پرکردن وقت‌های خالی و کسب لذت، یافتن حامی و نجات‌بخش از مشکلات و سختی‌ها و خودنمایی است. از موارد مطرح شده با توجه به نظرات شرکت‌کنندگان در مصاحبه در تجربه دوستی با جنس مقابل بیشتر به اهمیت تجربه‌اندوزی برای برقراری رابطه با همسر آینده تأکید داشته‌اند که با این رابطه به شناخت بیشتری از فرد مقابل دست می‌یافتند. از جمله پیامد کسب تجربه از رابطه دوستی را مسئله تنوع‌طلبی ذکر کردند که این یافته در مطالعات محققانی چون محمدی (۱۳۹۵) و نوغانی (۱۳۹۴) تأیید شده است و همچنین تنوع‌طلبی باعث عدم تمایل به ازدواج و کم رنگ شدن ارزش نهاد مقدس خانواده و نیز سوء استفاده جنسی قرار گرفتن دختران به امید ازدواج و... می‌شود.

فشار محیطی و گروه همسالان از جمله مضامینی بود که دانشجویان بیشترین تأکید را در تجربه این پدیده بر آن داشتند که دارای زیر مجموعه‌های فشار گروه و تبعیت به منظور دریافت پذیرش برای قرار گرفتن در گروه دوستان، چشم و هم‌چشمی و تقلید از دیگران به‌ویژه همسالان، کسب موقعیت و وجهه در بین گروه دوستان هستند. به نظر مشارکت‌کنندگان، تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل باعث می‌شود در گروه دوستان پذیرش اجتماعی لازم را به دست بیاورند و از قدرت نفوذ بیشتری در بین هم سن و سالان بهره‌مند شوند؛ این یافته در پژوهش نوغانی هم تأیید شده بود.

با توجه به نتایج به دست آمده، مضمون دیگری که مطرح شده، داشتن حس استقلال‌طلبی است که نشان دادن استقلال و قدا علم کردن و مبارزه‌طلبی در برابر والدین یا عوامل تربیتی، برآوردن میزان جذابیت و توانایی برقراری ارتباط، فشار محیطی و گروه همسالان، غلبه بر برخی مشکلات شخصیتی و رفتاری مانند خجالت و شرم، کمبود اعتماد به نفس از زیر مجموعه‌های آن به شمار می‌رود که بایافته‌های نوغانی و محمدی (۱۳۹۴) هم راستا است. با توجه به اینکه در این مضمون به خودنمایی و تحریک جنس مخالف نیز تأکید داشته‌اند، در این رابطه عواملی مانند چهره و اندام زیبا در ایجاد جذابیت مؤثر بوده است که با یافته‌های احمدپور (۱۳۹۴)، خواجه‌نوری و دل‌آور (۱۳۹۱) و محمدزاده (۱۳۹۶) همخوانی دارد. بنابراین، می‌توان گفت که این مضمون در پدیده مورد بررسی، از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در

مصاحبه نیز حائز اهمیت بوده است.

مضمون داشتن حس انتقام‌جویی و تشفی خاطر، در تجربیات دانشجویان مورد توجه بود که انتقام گرفتن از جنس مقابل به منظور کاهش فشار شکست‌های قبل و تشفی خاطر و ارضای نیاز جنسی از زیر مجموعه‌های آن به‌شمار می‌آید. برای اکثریت مشارکت‌کنندگان اهمیت داشت که اگر در رابطه‌ای به آن لذت جنسی مورد نظر نمی‌رسیدند، دنبال جایگزینی (رابطه‌های جدید) برای ارضای این نیاز بودند. به‌ویژه در گروه پسران جبران این نیاز در این رابطه بیشتر ضرورت داشت. این یافته در مطالعات میرابی (۱۳۹۴)، محمدی (۱۳۹۵)، خلیج‌آبادی (۱۳۹۲) و آزاد ارمکی و شریفی (۱۳۹۰) هم تأیید شده است.

مضمون مهم دیگری، ضعف باورها و اعتقادات مذهبی بود که دارای زیر مجموعه‌های سستی اعتقادات و عدم پایبندی به احکام الهی، عدم اکراه از بودن بلاشروط با جنس مقابل است که با نتایج محمدزاده (۱۳۹۶)، میرابی (۱۳۹۴) و احمدپور (۱۳۹۴) همسواست. همان‌طوری که یکی از دلایل مهم آسیب‌های فرهنگی در جامعه ما در حوزه اعتقادات دینی و مذهبی بوده است و دین ما نیز درباره ارتباطات جنس مقابل، هرگونه رابطه نامشروع با نامحرم را منع کرده است. در حالیکه در این مصاحبه‌ها سستی و ضعف اعتقادات باعث شده بود از انجام چنین رابطه نه تنها احساس گناهی نکنند، بلکه برقراری رابطه متعدد دوستی با جنس مقابل برایشان عادی و راحت بوده و هم احساس لذت جنسی بیشتری می‌کردند.

آخرین مضمون توسعه وسایل ارتباط جمعی بود که در تجارب مشارکت‌کنندگان بسیار اهمیت داشت که شامل تمایل به بودن در فضای مجازی به مدت طولانی و کسب لذت بیش از حد بود که در این صورت می‌توانستند بدون داشتن محدودیت، ارتباطات متنوعی را تجربه کنند و با استفاده از شبکه‌های اجتماعی (اینستاگرام و تلگرام و...) از این رابطه بیشتر لذت می‌بردند. این یافته در پژوهش محمدزاده (۱۳۹۶) نیز مورد تأکید بود، به‌طوری که در رسانه‌های عمومی هم مانند ماهواره، رابطه جنسی عاشقانه و خارج از تعهد ازدواج، بدون کنترل و با لذت و طبیعی بودن همراه است. یکی از پیامدهای این برنامه‌ها، آسان‌گیری روابط جنسی است که دارای سطح پایین‌تر از تعهد هستند.

همچنین، وقتی در جریان مصاحبه از مشارکت‌کنندگان درباره علت اهمیت مضامین مطرح شده و درک آن‌ها از تجارب دوستی دختر و پسر سؤال می‌شد، پاسخ آن‌ها حول دو محور

ارضای « نیاز عاطفی» و « نیاز جنسی» دور می‌زد به این معنی که به نظر می‌رسد این دانشجویان معتقدند که اگر رابطه دوستی با جنس مقابل را تجربه کنند، می‌توانند نیازهای عاطفی و جنسی خود را جبران کنند و برقراری اینگونه رابطه را پاسخی موقت برای جبران این نیازهای ضروری قبل از ازدواج می‌دانند که با این امید در صورت ارضای این نیازها بتوانند در زندگی احساس آرامش و نشاط داشته باشند (رسیدن به آرامش در گرو ارضای نیاز عاطفی و جنسی). این یافته در اکثر پژوهش‌های انجام شده در این خصوص مانند لئونارد و جونز (۲۰۱۰)، محمدی (۱۳۹۵)، نوغانی و محمدی (۱۳۹۴) تأیید شده است.

دیدگاه کلی دانشجویان بعد از تجربه رابطه دوستی با جنس مقابل: اکثریت مشارکت‌کنندگان در مصاحبه نگرش مثبتی به این رابطه داشتند به شرطی که پنهانی نباشد و خانواده‌ها در جریان باشند و اگر این ارتباط به قصد آشنایی برای ازدواج شکل بگیرد، فقط برای مدت کوتاهی (مثلاً ۴ الی ۶ ماه)، به منظور آگاهی از سطح افکار و خصوصیات اخلاقی طرفین باشد. در غیر این صورت در دراز مدت به علت ایجاد وابستگی تأثیرات روحی و روانی منفی دارد؛ علت ناپایداری این ارتباطات را عدم تعهد و بی‌اعتمادی به همدیگر بیان کردند؛ همچنین، برخلاف تصور اینکه داشتن ظاهر زیبا عامل اصلی در جلب توجه طرف مقابل است، ولی بعد از تجربه این رابطه، باروشان بر این بود که خوش اخلاق بودن و صداقت داشتن می‌تواند در نظر طرف مقابل بسیار تأثیرگذار باشد و حتی چنین فردی می‌تواند بهترین گزینه برای انتخاب به عنوان شریک زندگی باشد.

بنابراین نتایج این پژوهش و با توجه به اینکه مسائل ارتباط با جنس مقابل در حال حاضر در حال تبدیل شدن به مهم‌ترین آسیب اجتماعی دوره نوجوانی و جوانی بوده است، براین اساس راهکارهایی در این زمینه پیشنهاد می‌شود: آموزش و تربیت جنسی جوانان در قالب روابط سالم در دانشگاه‌ها با جنس مقابل و آگاهی‌سازی آن‌ها از پیامدهای آن؛ آموزش ارتباطات سالم به جوانان قبل از ازدواج، به منظور تصمیمات آگاهانه و مسئولانه برای زندگی مستقل؛ ارائه مداخلات آموزشی مبتنی بر پیشگیری از روابط آسیب‌زا در برنامه‌های آموزشی مشاوران دانشگاه؛ ارائه آموزش‌هایی ویژه برای والدین در زمینه‌های مختلف روابط با جنس مقابل و چگونگی برخورد آن‌ها با نوجوانان و جوانان، تقویت باورهای دینی درباره روابط دختر و پسر؛ فرهنگ‌سازی و تقویت بنیان‌های فرهنگی دانشگاه و جامعه در خصوص روابط سالم و همچنین، با بسترسازی ازدواج آسان جوانان می‌توان پیامدهای منفی اینگونه ارتباطات را کاهش داد.

منابع

- احمدپور، علی (۱۳۹۴). آسیب‌های اخلاقی رابطه پیر و دختر، فصلنامه معرفت، ۲۴ (۲۰): ۱۳۰-۱۱۸.
- احمدنیا، شیرین و مهریار، هوشنگ (۱۳۸۳). نگرش و ایده آل‌های نوجوانان تهران در زمینه همسرگزینی، فرزندآوری و تنظیم خانواده. مقاله ارائه شده در همایش انجمن جمعیت‌شناسی ایران با تأکید بر جوانان، شیراز.
- آزادارمکی، تقی و شریفی ساعی، محمد حسین (۱۳۹۰). تعیین جمعیت‌شناختی روابط جنسی آنومیک ایران، جامعه پژوهی فرهنگی، ۲: ۴۳۵-۴۴۶.
- اسدیان، داود، محمدزاده، علی و نجفی، محمود (۱۳۹۴). بررسی نگرش به دوستی با جنس مخالف در بین دانشجویان دختر و پسر، مجله تحقیقات علوم رفتاری، ۱۳ (۳): ۵۱۸-۵۰۹.
- آقایی، مریم (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی آموزش رابطه سالم در افزایش آگاهی دانش‌آموزان متوسطه نسبت به روابط آسیب‌زای دختر و پسر شهر اصفهان، چکیده مقالات همایش آسیب‌های اجتماعی، شهر کرد، دانشگاه علوم پزشکی.
- خواجه نوری، بیژن و دل‌آور، مریم السادات (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر آیند جهانی شدن، جامعه‌شناسی کاربردی، ۴۶ (۲): ۴۶-۴۱.
- خلج آبادی، فریده، کاظمی پور، شهلا و رحیمی، علی (۱۳۹۲). بررسی معاشرت با جنس مخالف پیش از ازدواج در دانشجویان تهران، خانواده پژوهی، ۳۳: ۷-۲۷.
- سایت مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). دفتر آمارهای جمعیت، نیروی کار و سرشماری: www.amar.org.ir
- سوزنچی، حسین (۱۳۹۲). ارائه چارچوبی اسلامی برای سلامت روابط جنسی دختران، فصلنامه تخصصی اسلام و مطالعات اجتماعی، ۱ (۱): ۵۰-۲۷.
- شیخ دارانی، هما، مهرابی، حسینعلی، کجباف، محمدباقر و عابدی، محمدرضا (۱۳۸۷). تأثیر آموزش مبتنی بر افزایش آگاهی از آسیب‌های حاصل از روابط آسیب‌زای دختر و پسر بر

- نگرش دانش آموزان دختر دوره متوسطه، فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی، (۳۸): ۴۱-۶۲.
- عابدی، حیدر علی (۱۳۸۸). کاربرد روش تحقیق پدیده شناسی در علوم بالینی، فصلنامه راهبرد، ۱۹(۵۴): ۲۰۷-۲۲۴.
- محمودیان، حسین و دراهکی، احمد (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر نگرش جوانان در رابطه روستی دختر و پسر قل از ازدواج، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات راهبردی ورزشی و جوانان، ۸۱: ۲۳-۶۴.
- میرابی، سعیده، یوسفی، علی و صدیق اورعی، غلامرضا (۱۳۹۴). پدیدارشناسی تجربه گناهان جنسی، مسائل اجتماعی ایران، ۶(۲): ۱۷۳-۱۹۴.
- محمدی، فردین و محمدی، حسین (۱۳۹۵). مطالعه کیفی پیامدها ارتباط با جنس مخالف در میان نوجوانان دختر و پسر، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۲(۵): ۶۴۱-۶۶۲.
- محمدزاده، علی (۱۳۹۶). «بررسی آسیب‌های فرهنگی - روان‌شناختی اساسی در بین دانشجویان دختر و پسر»، فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۷(۱): ۷۴-۵۷.
- محمدپور، احمد (۱۳۹۰). روش تحقیق کیفی ضد روش (منطق و طرح در روش شناسی کیفی)، جلد اول، تهران: جامعه شناسان.
- موحد، مجید، مقدس، علی اصغر و عباسی شوازی، محمد تقی (۱۳۸۶). جوانان، خانواده و جامعه پذیری، نقش خانواده در نگرش دانشجویان به معاشرت دختر و پسر قبل از ازدواج، فصلنامه مطالعات جوانان، ۵۴: ۹-۳۳.
- موحد، مجید و عباسی شوازی، محمد تقی (۱۳۸۵). بررسی رابطه جامعه پذیری نگرش دختران به ارزش های سنتی و مدرن در زمینه روابط بین شخصی دو جنس پس از ازدواج، مجله مطالعات اجتماعی و روانشناختی زنان، ۱۰۰: ۱۰۰-۶۷.
- نوغانی، محسن و محمدی، فردین (۱۳۹۴). گرایش به ارتباط با جنس مخالف. مطالعه‌ای از موردی نوجوانان پسر مشهد، ۷(۱): ۱۶۳-۱۸۴.

Knowledge, 24 (20): 130-118.

- Ahmadinia, Sh. & Mehryar, H. (2004). *Attitudes and Ideas of Tehran Teens on the Spouse's Choice, Childbirth and Family Planning*. The article presented at the conference of the Iranian Demographic Association with emphasis on youth, Shiraz.
- Aghai, Maryam (2010). *The Effectiveness of Healthy Relationship Training on Increasing the Awareness of High School Students toward the Male and Female Sexual Relations of Isfahan City*, Abstract The articles of social harm congresses, Kurdistan University of Medical Sciences.
- Azad Ermaki, T. & Sharifi Saei, M. (2012). Determination of the demographic profile of anomic sexual relations in Iran. *Cultural Society*, 2: 435-446.
- Khajeh Noori, Bijan & Dalavar, Maryam Sadat (2012). Effective factors on boyfriend's friendship among young people in Shiraz city with emphasis on globalization, *applied sociology*, 46 (2): 46-41
- Khalaj Abadi, F. Kazemipur, Sh. & Rahimi, A. (2014). Investigation of premarital interaction with opposite sex among Tehran's students. *Family Research*, 33: 7-27.
- Suzanchi, H. (2013). Providing an Islamic Framework for Girls' Sexual Health, *Specialist Quarterly of Islam and Social Studies*, 1 (1): 50-27
- Sheikh Darani, H. Mehrabi, H. Kajbaf, M. & Abedi, M. (2008). The Effect of Education Based on Increasing Knowledge about the Damage Caused by Opposite Sex Relationships on the Attitude of High School Girl Students, *Journal of Science and Research in Psychology*, (38): 62-41.
- Mahmoudian, H. & Drähki, A. (2015). Effective factors on youth attitudes in opposite sex relationship before marriage, *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, 23: 81-64.
- Asadian, D. Mohammadzadeh, A. and Najafi, M. (2014). Attitude toward friendship with the opposite sex among male and female students, *Journal of Behavioral Sciences Research*, 13 (3): 518-509.
- Mirabi, S. Yousefi, A. & Sadiq Oraie, Gh. (2014). The phenomenon of the experience of sexual sins. *Social Issues of Iran*, 6 (2): 173-194
- Mohammadi, F. & Mohammadi, H. (2016), Qualitative study of outcomes of relationship with the opposite sex among girls and boys. *Social Studies and Research in Iran*, 2 (5): 641-662
- Mohammadzadeh, A. (2017). Study of Cultural-Psychological Damage Among Male and Female Students. *Culture at Islamic University* 7 (s): 74-57
- Mowahed, M. Moghaddas, A. & Abbasishavazi, M. (2007). Youth, Family, and Socialization, Family Role in Students' Attitudes Toward Pre-Marriage Interaction, *Journal of Youth Studies*, 9: 54-33.
- Muwahed, M. & Abbasi Shavazi, M. (2006). A survey on the relationship between socialization and the attitude of girls towards traditional and modern values in

- the context of marital interpersonal relationships. *Journal of Social and Psychological Studies of Women*, 10: 100-67.
- Noghani, M. & Mohammadi, F. (2015). Tendency to communicate with the opposite sex. *A Study of Adolescents in Mashhad*, (1): 163-184
- Iranian Center for Statistics (2011). Population and Labor Statistics and Census Bureau: [www: amar.org.ir](http://www.amar.org.ir)
- Abedi, H. (2010). Application of Phenomenology Research Method in Clinical Sciences. *Strategic Quarterly* 19 (54): 207-224
- Blesk, A.L. & Buss, D.M. (2001). Opposite-Sex Friendship: Sex Differences and Similarities in Initiation, Selection and Dissolution. *Personal and Soc Psychol Bull*; 27: 1310-23.
- Buss, p. Fishein, M., Blea, A. (2012). The Role of communication with friends in sexual initiation, *Communication Reaserch*, 37(2):239-255.
- Ghani, S., Abdolla, S., Marayam, S. & Nordin, S. (2014). Muslim Adolescents Moral Value and Coping Strategy among Muslim Female Adolescent in Premarital Sex, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 114: 427–433.
- Gue, W., Wu, Z. Qiu, Y., Chen, G. & Zhang, X. (2012). The Timing of Sexual among Chinese Youth, *International Perspective on Sexual and Reproductive Health*, 38: 196- 204.
- Leonard, K. & Scott-Jones, P. (2012). A Belief Behavior Gap? Exploring Religiosity and Sexual Activity among high school Seniors, *Journal of Adolescent Research*, 25(4): 578-600.
- Ramakishna, I. Karoptt, M. & Murthy, R. S. (2006). *Experiences of sexual coercion among street boys in Bangalore, India*. [http://www.who.int/reproductive health/publications/towards adulthood/14](http://www.who.int/reproductivehealth/publications/towards_adulthood/14).
- Rostosky, S.S.; Wilcox, B.; Wright, M. & Randall, BA. (2004), The impact of religiosity on adolescent sexual behavior: A review of the evidence. *Journal of Adolescent Research*; 19:677–97.
- Whitty, M.T. (2008). Liberating or debilitating? An examination of romantic relationships, sexual relationships and friendships on the Net, *Computers in Human Behavior*, 24:1837–1850

نویسندگان

خدیجه آذر

azarkh889@yahoo.com

دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی در دانشگاه آزاد اردبیل، عضو باشگاه پژوهشگران جوان، عضو انجمن مدیریت آموزشی ایران، دارای چهار مقاله چاپ شده در نشریات علمی پژوهشی، یک مقاله آی اس آی، دو مقاله ای ای اس سی، ۶ مقاله کنفرانس داخلی و بین‌المللی و نیز یک طرح که با حمایت دانشگاه به اتمام رسیده و پژوهش منتج از این طرح، مقاله کنونی است که در شماره تابستان ۹۶ نشریه مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان چاپ شد.

دکتر یوسف نامور

Yosefy650@yahoo.com

دکترای علوم تربیتی (دکترای فلسفه تعلیم و تربیت و دانشجوی دکترای برنامه‌ریزی درسی در دانشگاه شهید بهشتی)، دانشیار دانشگاه آزاد اردبیل و دارای طرح و چندین مقاله علمی پژوهشی.

***A Study on Male and Female Students' Friendship Relationships: A Phenomenological Approach
Case Study of Ardabil Payam-e-Noor University***

Khadijeh Azar¹
Yousef Namvar²

Abstract

Upon entering modern era, families in Iran have gone through important changes. One of these changes is the increasing friendship relationships between boys and girls before marriage. Iran Islamic society has always put great emphasis on strong family ties, to keep away any relationships that might harm this bond. This study was a qualitative phenomenological one using semi-structured interviews and snowball(chain) random sampling. Sample included 25 female and male participants. These were Ardebil Payam-e-Noor University students who set forth their experiences about the problems. The conversations were recorded and analyzed using collaizz method. In this study seven main themes, each including sub-themes were extracted. Main themes were emotional and psychological needs, Curiosity, environmental and peer pressures, sense of independence, revenge and relief, weakness of belief and faith, and mass media. In their understanding of the issues of "friendship with opposite sex", students' answers were about two aspects of satisfying the "emotional need" and satisfying the "sexual need". Students seemed to believe that friendship with opposite sex can satisfy their sexual and emotional need and to make them feel calm in life.

Keywords

Friendship Experiences of Boys and Girls, University Students, Phenomenological Approach.

1. Young Researchers and Elite Club, Ardabil branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

2. Department of Educational Sciences, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

DOI: 10.22051/jwsps.2017.13987.1403

Submit Date: 2017-02-02

Accept Date: 2017-07-07